

NÉZŐPONTOK

BESZÉLGETÉSEK A JÁRÁSI GYEREKESÉLY
PROGRAMOK INNOVATÍV TEVÉKENYSÉGEIRŐL

MAGYAR MÁLTAI SZERETETSZOLGÁLAT
MODELLPROGRAMOK

BUDAPEST
2023

NÉZŐPONTOK

BESZÉLGETÉSEK A JÁRÁSI GYEREKESÉLY
PROGRAMOK INNOVATÍV TEVÉKENYSÉGEIRŐL

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFECTETÉS A JÖVŐBE

AZ INTERJÚKAT KÉSZÍTETTÉK:

Kocsis Attila, Marozsán Csilla, Panyik Barbara, Sarok Ferenc

SZERKESZTETTE:

Kocsis Attila

KIADÓ:

MAGYAR MÁLTAI SZERETETSZOLGÁLAT MODELLPROGRAMOK

FELELŐS KIADÓ:

Lantos Szilárd, a Modellprogramok vezetője

FOTÓK:

Tóth Eszter Anna, valamint
az interjúkban megjelenített EFOP-1.4.2-16
„Integrált térségi gyermekprogramok” saját felvételei

TÖRDELÉS:

Csikós Péter

A kiadvány ... példányban készült
az EFOP 1.4.1-15-2016-00001 „Integrált
gyermekprogramok szakmai támogatása”
projekt keretében.

KAPCSOLAT:

gyerekesely.maltai.hu
www.maltai.hu

ISBN 978-615-6322-28-9

TARTALOMJEGYZÉK

Köszöntő	7
„A pozitív visszajelzéseket eltettem intézményi tartalékba.”	8
„Mindenholn az a visszajelzést kaptuk, hogy valamilyen formában folytatni szeretnék.”	17
„Lehetne másképp is csinálni, de mi telhetetlenek vagyunk.”	27
„A gyerek sikere a mi sikerünk.”	37
„A fejlesztések ott kezdődnek, hogy úgy gondoljunk a másik emberre, ahogy saját magunkra.”	47
„Egy teljes násznépet felöltöztettem, menyasszonyt, vőlegényt.”	55

KEDVES OLVASÓ!

Interjúkötetünkkel nem titkolt szándékunk megörökíteni a 2023 nyarán záródó 31 járási Gyerekesély Program (GYEP) egyes szakmai tevékenységeit, amelyek a helyi innovatív módszerek kikísérletezését és bevezetését célozták meg a pályázatok megvalósítási időszakában. Szubjektív válogatásunkban olyan szakmai megközelítéseket szeretnénk bemutatni, amelyek eredményesek, újító szándékúak és példaként szolgálhatnak mások számára is.

Az interjúk többsége közvetlenül a hátrányos helyzetű gyerekeket célzó fejlesztésekhez kapcsolódik, ahhoz a tevékenységhez, amelyet – a közösségi házak és a szabadidős programok mellett – szakmailag a legsikeresebbnek tartanak a GYEP-et megvalósító helyi vezető szakemberek. Az ózdi élménypedagógiai és tapasztalati tanulásra épülő programelemek, a putnoki Tudás kertje-program, valamint a szécsényi iskolai mentorprogram és az utazó pedagógiai hálózat elindítását, működését és eredményeit a tervezésben és a megvalósításban közvetlenül részt vevő szakemberek elevenítik fel.

A kunhegyesi adománpontok és a szikszói ifjúsági kezdeményezések nem kevésbé tanulságos történetét a helyi közösség részvétele, bevonása kapcsolja össze, az a pályázati célkitűzés, amely talán a legnagyobb kihívást jelentette a járási GYEP-ek számára a kötelező tevékenységek közül.

E kötet interjúival szeretnénk közelebb hozni az olvasót a programot megvalósító szakemberekhez, mert valljuk, hogy hátrányos helyzetű közegben dolgozva a szaktudás mellett a hiteles személyiség kulcsfontosságú, hiszen enélkül a siker is bizonytalan.

Interjúösszeállításunkkal egyben köszönetet szeretnénk mondani a 31 járás mindazon szakemberének és helyi munkatársának, akik tudásukkal, kreativitásukkal, lelkesedésükkel és a hátrányos helyzetű gyerekek, családok helyzetének jobbá tétele iránti elkötelezettségükkel őszintén és érdemben próbáltak segíteni. Szerencsére ők voltak a legtöbben.

2023. július

ifj. Erdősi Sándor

szakmai vezető

EFOP 1.4.1-15 „Integrált gyermekprogramok szakmai támogatása”

„A POZITÍV VISSZAJELZÉSEKET ELTETTEM INTÉZMÉNYI TARTALÉKBA.”

Az ózdi Gyerekesély Program koordinátorával, Kárbin Andreával a járási projekt élménypedagógiai és tapasztalati tanulásra épülő programelemeiről beszélgettünk. Ezek keretében lézerharcot és interaktív kiállításokat szerveztek a járás iskolái számára.

Az interjút Kocsis Attila készítette Ózdon 2021. 06. 23-án.

A programelem megvalósításának ideje:

2018. 09. 20. – 2019. 10. 22.

A programelem főbb tevékenységei:

Lézerharcverseny és interaktív kiállítások szervezése

A bevont gyerekek száma:

848 fő

Az elért települések:

Arló, Borsodbóta, Borsodnádásd, Borsodszentgyörgy, Domaháza, Farkaslyuk, Hangony, Járdánháza, Ózd

Kocsis Attila: *Amiről beszélgetni szeretnék veled, azok az élménypedagógiai és tapasztalati tanulásra épülő foglalkozások az ózdi Gyerekesély Programon belül. Ezek a programelemek mostanra már lezárultak, megvalósultak, mert nem az egész projekt időszakára terveztétek őket. Kérlek, hogy röviden foglald össze, miről is szóltak ezek a foglalkozások, mi volt a céljuk, és mely településeket érintették.*

Kárbin Andrea: Amikor annak idején terveztük a projektet, még csak annyi szerepelt benne, hogy „outdoor és indoor foglalkozások tartása a gyerekeknek” – innen indultunk. Nem volt meghatározva, hogy milyen foglalkozásokat kell tartani, csak az, hogy hány alkalommal, illetve, hogy milyen műszaki és szakmai paramétereknek kell megfelelnie. Ezeket a kereteket mi töltöttük meg tartalommal. Gondolkodtunk, hogy hogyan lehetne tulajdonképpen ezt az élménypedagógiát és a tapasztalati tanulást megszervezni gyerekek, kifejezetten halmozottan hátrányos és mélyszegénységből érkező gyerekek részére. Ötlelni kezdtünk, hogy ha mi telepi körülmények között élénk, akkor milyen élmény lenne az számunkra, ami, ha tíz év múlva eszünkbe jut, akkor is mosolyt csal az arcunkra. Ehhez hozzájött még az a kritérium, hogy ennek a programnak kell hogy legyen hozzáadott pedagógiai értéke is. Számomra fontos, hogy az élmény mellett a tanulás is teret kapjon, és hogy ez a kettő összekapcsolódjon.

Amikor nagyjából megvolt, hogy mik azok a programelemek, amiket megvalósítanánk, szeretnénk volna, ha lenne egy keretes szerkezete

az egésznek. Ennek a keretes szerkezetnek az alapja a lézerharc volt. Olyan foglalkozással akartuk kezdeni a programot, ami segíti a bevonást, hiszen nyilván nem vihetünk rögtön egy fizikaórát az általános iskolába, mert hiába alternatív, hiába nem mindennapi, azt fogják mondani, hogy hagyjál már békén, mert ezer meg egy ilyen projekt van. Így jött az ötlet, hogy bevonjunk egy miskolci lézerharccsoportot, amelyet elhoztunk az érintett iskolákba.

Az élményen alapuló dolgokat megpróbáltuk elvinni a lakókörnyezetükbe, illetve az iskolájukba, a többi pedig iskolai bázison valósult meg, illetve a legtöbb itt Ózdon, a művelődési központban. Ki kellett választani kilenc, valahol tíz intézményt az általános iskolák közül, mert a célcsoport az általános iskolai korosztály volt. Aztán később, mikor leszerveztem az első alkalmat, jelentkeztek a gimiből is, így a középiskolai korcsoportot is be kellett vonnunk, olyan érdekesek voltak számukra a programjaink. Mindez 2018 szeptembere és 2019 szeptembere között zajlott.

K. A.: *Mi volt a legelső programotok az iskolák számára?*

K. A.: Először az összes iskola lejátszotta a lézerharcversenyét, ami nagyon tetszett nekik. Akkor már megvolt az akarat, önként és dalolva mondtak igent a többi programra. Hoztunk egy interaktív kiállítást Vácra, aminek az a címe, hogy Testünk a csoda. A Furfangos Csudavilág nevű kis csapat hozta le. Hozzáadott pedagógiai értéke van, mert a biológiaórát rendhagyó módon tudják megtartani a gyerekek részére, másrészt élmény, mert kimozdulnak az iskola miliójéből, bejönnek egy művelődési központ hatalmas táncterébe, és egy „színes-szagos” kiállításon vesznek részt. Ezen a kiállításon a gyerekeknek például egy csontvázat kellett összerakni, meg tudták nézni, hogyan működik az emésztőrendszerünk, és ők maguk mozgathatták az eszközöket. Felmerült, hogy ki fogja tartani a foglalkozásokat. Hát ki más, mint én? Jöttünk hajnalban, bepakoltuk az eszközöket, a kiállítás tulajdonosai pedig nem maradtak a helyszínen, tartottak egy tárlatvezetést, majd elmentek. Én ezt a tárlatvezetést figyeltem meg, és utána hirtelen jöttek az iskolai csoportok óránként, akiket már én kalauzoltam végig. Hétfőtől péntekig, reggel nyolctól délután kettőig-háromig tárlatot vezettünk. Annyira elterjedt a híre a kiállításnak, hogy délután három után ki kellett nyitnunk a lakosság számára is, mert meg szeretnék volna nézni ezt a nagy látványosságot. Megnyitottuk az ovis részt is, és tartottunk óvodásoknak is foglalkozásokat az emberi testről kis asztalokkal, pici eszközökkel, hiszen ez a rész egy óvodás figyelmét is le tudta kötni.

A következő programunk neve a Szemfényvesztés kiállítás volt, Egerben, ami a vakok világát mutatja be. Ebbe nem tudunk minden iskolát bevonni, mert néhány nem akart részt venni benne, mivel a pedagógusok ne voltak biztosak abban, hogyan fognak reagálni rá a gyerekek. A kiállítás egy lezárt kazamatarendszer folyosóján van, amit megvásárolt egy egyesület, és olyan emberek vezetik a tárlatot, akik látássérültek vagy nem látnak. Én magam is végigmentem rajta többször, és minden egyes alkalommal azt gondoltam, hogy nem fogom tudni végigcsinálni, aztán mire elérkezel a tizenötödik-huszadik perchez, megtanulsz minimális szinten a bottal tájékozódni. Fantasztikus élmény volt, ezt is nagyon élvezték a gyerekek. Kis létszámú csoportokat vittünk kibuszal kilenc-tíz iskolából, volt utána egy kis egri városnézés is, még én is nagyon élveztem.

K. A.: Milyen programokat szerveztetek még?

K. A.: Elhoztuk Vácról A fizika csodái kiállítást is az ózdi művelődési központba. Mivel járási projektről beszélünk, amire mindegyik polgármesternek igent kellett mondania, a jó partneri együttműködésünk fényében nem kellett fizetnünk a terembérletért. Így azért mindjárt más volt idehozni az egyébként drágább kiállítást. Egy rendhagyó fizika órával indítottunk, ugyanúgy hétfőtől péntekig. Ettől azért féltünk egy kicsit, mert itt is mi tartottuk a tárlatvezetést. Az első kettőnél még lehet, hogy összekevertük a fogalmakat – de a végére, megmondom őszintén – már a találós kérdések is mentek fejből. Nagyon jó volt. A fizikai törvények mindennapi előfordulását próbáltuk elmagyarázni, a gyerekek maguk működtethették az eszközöket, hogy egy kicsit közelebb kerüljenek hozzájuk az elvont, elméleti dolgok. Azt a problémát igyekeztük megoldani ezzel a kiállítással, hogy hogyan lehetne olyan szolgáltatást nyújtani, ami az oktatási és pedagógiai hiányokat pótolja. Nincsen már fizikaszertár, nincs kémiaóra, már látványos kísérletek sincsenek, ezért, hogy színesítsük a gyerekek számára az órát, megszerveztük ezt a kiállítást. Idővel jöttek fizikatanárok is, tartottak órát, bemutatták a gyerekeknek az eszközöket, és sokszor a tanár jobban élvezte, mint a gyerek. Nagyon jó volt látni, hogy lekötötte a figyelmüket, nem az volt, hogy „márpedig itt fogsz ülni ötven percig!”. Volt olyan gyerkőc, aki tíz perc alatt végigfutott a kiállításon, de mindent megnézett, és volt olyan is, aki az első tíz percben még az első szemléltető eszközt sem hagyta el, mert mindent elolvasott. Ebben az volt a jó – és pont ettől innovatív –, hogy nem volt kötelező meglátogatni, önként vettél benne részt, és úgy szippantott be, és tanultál, hogy észre sem vetted. Feltetted a szöveget a mágnesre, elolvastad a kis kísérőszöveget, és megtanultál egy fizikai törvényt, miközben nem kellett a tankönyv felett görnyedni, és unalmas perceket eltölteni ezzel. Nekem ez volt a fontos.

Ehhez kapcsolódóan megszerveztük még a Fizika show-t, ami nagy durranás volt. Az ÓMI alatt az alagsorban van egy pódium, amit nem használnak már. Régi faszékek vannak, nagyon hangulatos, és ami a lényeg, hogy sötét van odalenn. Kísérleteket nem tudsz egy nagy, patinás színházteremben lebonyolítani, úgyhogy elkértük a helyet. Itt zajlottak a látványos fizikai kísérletek, amelyek a fizika csodái kiállításnak voltak a gyakorlati szemléltetései. Volt olyan iskola, amelyik azért hívott, hogy tudnának-e jönni, mert itt tartanák meg a fizikaórát. A gyerekek nagyon élvezték, tátott szájjal nézték. Mikor hallod előadás közben, hogy „Váó, fú, Andi néni!”, akkor tudod, hogy ez betalált.

K. A.: *Miért gondoltad azt, hogy a járásban élő gyerekeknek pont ilyen típusú programokra lenne szükségük? Hiszen ahogy mondtad, a keretek nagyon tágak voltak, így bármi mást is ki lehetett volna találni.*

K. A.: A megnyert támogatási összeg kimondva iszonyatosan soknak tűnik, de amikor aprópénzre kell váltani, akkor kiderül, hogy nagyon kicsi szeleteket tudunk adni belőle a gyerekeknek. Ez a projekt kevés ahhoz, hogy mondjuk megtanítsd őket az összes fizikai törvényre, vagy hogy mindenkinek cipőt adjunk belőle, vagy mindenkinek adjunk tízezer forintot. Ezért az volt az elképzelésünk, hogy olyan, élmény-nyel összekötött tudást kéne nyújtani, ami ott marad a gyereknél. Egy fidget spinnert három hétig fog pörgetni, de egy kiállítás élményét sokáig megőrzi. Én ebben hiszek. Nálunk a táborokat is mi koordináljuk, és ugyanígy vagyunk azokkal is: szerintem ezeknek a gyerekeknek sohasem lesz olyan élményük, amit ott megkapnak, és ezt mindenki nagyon sajnálja. Egy ilyen kiállításra sem fognak elmenni szerintem a szüleikkel, hacsak nem kezdjük el ezt megszervezni, mert nincs rá lehetőségük, nem olyanok az anyagi körülményeik. Ebből indultam ki, ez volt a fejemben.

K. A.: *Mivel ezek a programok eredetileg nem voltak részletesen kidolgozva, elmondanád, hogy hogyan jutottatok el a kezdeti lépésektől a megvalósításig? Kik voltak azok a kollégák, akik segítettek, és ők milyen feladatokat láttak el ebben a folyamatban?*

K. A.: 2018-ban kezdtük el feltölteni tartalommal a tervlapokat, és amikor már nagyjából letisztáztam magamban, hogy a tapasztalati tanulás meg az élménypedagógia lesz a középpontban – ami egyáltalán nem áll tőlem messze, mivel hasonló jellegű diplomám van, és Bothmer-pedagógus is vagyok –, elkezdtem az interneten keresgélni. Találtam egy-két nyári tábort, aztán valahogy eljutottam a lézerharchoz. Ezután összeültünk a szakterületi koordinátorokkal, illetve van egy külső szolgáltatónk, ő is besegített. El kellett menni az iskolákba, és elő kellett adni, hogy mit találtunk ki, hogy megnézzük,

van-e erre fogadókészség. Meglepő módon volt, még annak ellenére is, hogy akkoriban túl sok projekt futott egyszerre – de nem volt konfliktus. Az ötletünk népszerű volt, nagy volt rá az igény, és olyan hiányt pótolunk vele, amire valamilyen szinten mindenki gondolt, de mégsem lépett az ügyében senki sem. Szóval együtt szerveztük meg, a szakterületi koordinátorok is segítettek, jöttek velem az általános iskolákba, egy-két tárlatot tartottak a többiek is, de én vállaltam az oroszlánrészét a munkának.

K. A.: *Miután kimentetek az iskolákba, és elmondtátok, hogy mit szeretnétek, illetve, hogy milyen foglalkozásokra lehet majd jönni, szükség volt még valamilyen előkészületre? Más módokon is meg kellett szólítani az iskolákat vagy azonnal el lehetett kezdeni a programokat?*

K. A.: Igen, rögtön. Az, hogy személyesen mentünk az iskolákba, nagyon jó döntés volt. Akkor még nem voltak nyári táboraink, és szerettük volna az élménypedagógia és a tapasztalati tanulás lehetőségét a bizalom megalapozásához használni az iskolák esetében, mivel még nem ismertük az oda járó gyerekeket. A programokon aztán rengeteg gyerek megfordult, és ők hozzám kötötték ezeket a foglalkozásokat, így mikor én lettem a nyári táborban a táborvezető néni, valamilyen szinten már ismerősek voltunk egymásnak. Ezt szerettük volna elérni, ez is része volt a koncepciónak, és ezt az iskolák azonnal elfogadták. Azóta is folyamatosan jönnek a telefonok, hogy lesz-e még lézerharc, jön-e még kiállítás, mert mennénk. Ez jó, mert azt jelenti, hogy tetszett nekik, élvezték és igényt tartanának a következőre.

K. A.: *Mennyi iskolát tudtatok elérni a járásban a programokkal?*

K. A.: Szinte a térség összes általános iskoláját megszólítottuk. Van olyan intézmények, akiket nem tudtunk bevonni, mert csak alsó tagozat van, így nem tudtunk például fizika foglalkozást tartani, viszont erre már vittük a középiskolásokat is.

K. A.: *Foglalkoztatok-e a stábon belül a programok tapasztalatainak feldolgozásával, illetve magukkal a résztvevő iskolákkal beszéltek erről?*

K. A.: Szinte mindegyik iskola adott visszajelzést minden alkalommal. Először is megköszönték, ami furcsa a mai világban, hogy egy programelemet megköszönnek. Onnan is tudom, hogy nagyon népszerű volt, hogy ha találkozunk egy gyerkőccel egy másik program kapcsán, akkor felemlégeti ezeket a foglalkozásokat, alkalmakat. Mindenképp pozitív hatást váltott ki.

Magunk között arról beszélünk, hogy ez egy jó kezdeményezés, folytatni

kell, és azt a konzekvenciát vontuk le, hogy több ilyen jellegű programot kell majd megvalósítanunk. Szerintem nagyobb alkalomszámmal kellene szervezni őket, és azt sem tartom elképzelhetetlennek, hogy valamelyiket az eddigiek közül akár újra megvalósítsuk más gyerekekkel. Ilyen típusú pedagógiai folyamatokat szeretnénk elindítani, mert látszik, hogy erre igény is van, nem fárasztó, nem terhelő és önkéntes alapon vesznek benne részt a gyerekek.

K. A.: *Említetted, hogy nagyon sok pozitív visszajelzést kaptatok az iskolától és a gyerekektől is. Szerinted összességében milyen eredményeket tudtok elérni ezekkel a programokkal? Mi az, ami pozitívként megfogalmazható?*

K. A.: Lehet, hogy fura lesz, amit mondok, de én úgy gondolom, hogy akkor mondhatjuk, hogy a gyerekek pozitív választ adnak a pedagógia folyamatokra, ha egy gyerek azt kérdezi, hogy mikor lesz a következő alkalom. Mert ha ezt nem kérdezi meg, akkor egynek elment, oké, túlvagyunk rajta. Hiszen te is ilyen vagy, hogy mondjuk eszel egy marlenkát, kiélvezted, és azon gondolkozol, lehet, hogy ennél még egyet. Ebben lehet mérni a gyerekeknél az eredményt: amikor találkozik vele és megkérdezi, hogy „Andi néni, mikor lesz a következő kiállítás?”, akkor az egy jó kiállítás volt. Ezek azok a megnyilvánulások, ezek azok a visszajelzések, amiket megkaptunk a gyerekektől, és el-tettük őket intézményi tartalékba – mert a következő tervezésénél szeretnénk elővenni.

K. A.: *Mit gondolsz, mitől lehetett ennyire sikeres ez a programelem? Mi volt a siker kulcsa?*

K. A.: Szerintem az, hogy egy jó csapat alakult ki, ez ugyanis nagyon fontos. Másrészt nem csak az élménypedagógiában tudtuk megmutatni magunkat: működtetünk közösségi háztól kezdve nagyon sok mindent, és ezek összessége váltott ki pozitív hatást. Valószínűleg az én személyiségem is hozzájárult, mármint, hogy nem vagyok egy olyan típusú ember, akinek megalszik a szájában a tej. Ha van egy feladat, akkor nem a problémát látom, hanem azt, hogy oldjuk meg, menjünk előre, és nagyon sokat számít, hogy ugyanilyen emberekkel vagyok körülveve. Ha valami egyedül nem megy, akkor bedobjuk a közösbe, és együtt keressük a megoldást.

K. A.: *Említetted az elején, hogy sok mindent magadra vállaltál a programok szervezésében, lebonyolításában. Mi volt a legnagyobb személyes sikerélményed az egész programelemmel kapcsolatban?*

K. A.: Bármelyik tárlatvezetést említhetném. Ahogy bejönnek a gyerekek a terembe, elkezdted, átkattan benned valami, és csak magyarázol, majd mikor vége van, észre sem veszed, hogy eltelt az idő, felnézel és megtapsolnak. De az is jó érzéssel tölt el, amikor mondjuk egy iskola kiteszi a közösségi oldalára, hogy megköszöni neked a programot. Vagy ha tartok valamilyen foglalkozást, és utána az iskola folyosóján odarohan hozzám egy gyerek, pedig életemben egyszer találkoztam vele, és úgy megölel, hogy majdnem kiszorítja belőlem a szuszt. Ezért érdemes dolgozni, én ezt imádom.

K. A.: *Mondtad, hogy szeretnétek valamilyen módon folytatni ezeket a programokat. Milyen lehetőségeket láttok erre? Mik a terveitek?*

K. A.: Mindenféleképpen továbbvinnék ezt a vonalat, de nem választanánk szét az élménypedagógiát és a tapasztalati tanulást, hanem összegyűrnánk a két dolgot. Több alkalmat terveznénk, és kiegészítenénk más tudományterületekkel is. Rengeteg ötletünk van ezzel kapcsolatban, de a további tervezéshez műszaki és szakmai paraméterekkel kellene és persze pénz. Másképp nem tudjuk fenntartani a programot. Ezért is lenne jó, ha elkezdődne a következő pályázati szakasz, mert ha nincs hosszabbítás, nincs új projekt, és ha mi elmegyünk innen, akkor jön egy új ember, aki kezd egy új dolgot előlről, hacsak nem helyi szakember. Nekem ezzel van a problémám: ha elvész az, ami kiépült, amit ismernek és jól működik. Bennem van is egyfajta feszengés ezzel kapcsolatban: picit félek tőle, csinálnám is, de most még nyugalom van. Azt hozzáteszem, hogy persze, fáradtak vagyunk, én is nagyon elfáradtam, de ez a fáradtság inkább jóleső érzés.

K. A.: *Ha tudnál üzenni a döntéshozóknak, akik ezeket a pályázatokat tervezik, akkor mit mondanál? Mire lenne szükség ahhoz, hogy legalább ilyen sikeresen tudjátok folytatni az ilyen típusú tevékenységeket?*

K. A.: Lehet, hogy egy platformot kellene létrehozni. Az nem lenne rossz ebből a szempontból, hogy ne az indikátorokról beszéljünk, az iskolaérett-ségi arány növeléséről, illetve, hogy hány főt érünk el, hanem ezekről, amit elmondtam. Szerintem ennek a programelemnek helye van, meglévő igényt elégít ki, és a Gyerekesély Program jó lehetőség arra, hogy maradandó élményt adjunk a gyerekeknek. Hiszünk abban, hogy egy jó osztálykirándulásnak vagy egy jó interaktív kiállításnak – mert ha jobban belegondolunk, a Szemfényvesztés is egy osztálykirándulás volt – sokkal nagyobb pozitívabb hozzádék lesz, mintha adsz egy táskát a gyerekeknek a sportboltból. Az is kell, csak máskor és másra jó. Adj táskát akkor, mikor megy táborozni, és örülni fog neki, hogy lett egy táskája.

K. A.: *Köszönöm a beszélgetést!*

MINDENHONNAN AZT A VISSZAJELZÉST KAPTUK, HOGY VALAMILYEN FORMÁBAN FOLYTATNI SZERETNÉK.”

A putnoki Gyerekesély Program keretében elindított Tudás kertje-programelemről a járási projekt szakmai vezetőjével, Papp Krisztinával és szakmai asszisztensével, Nagy Nikolettával beszélgettünk. Az iskolákban megvalósuló programelem a gyerekek pályaválasztását kívánja segíteni. A kiválasztott intézményekben veteményeskereteket hoztak létre, amiket a diákok bevonásával műveltek, valamint foglalkozások keretében ismertették meg őket a mezőgazdasággal. Az interjút Panyik Barbara készítette Putnokon 2021. 09. 08-án.

A programelem megvalósításának ideje:

2020–2021-es tanév, illetve 2021–2022-es tanév

A programelem főbb tevékenységei:

Iskolai foglalkozások, kiskertművelés, táboroztatás

A bevont gyerekek száma:

150 fő

Az elért települések:

Putnoki járás 26 települése

Panyik Barbara: *A Tudás kertje-programról fogunk beszélgetni a következőkben. Azt kérném, hogy egyikőtök röviden foglalja össze, hogy mi is ez a program, kiknek szól és hogyan valósul meg.*

Papp Krisztina: A Tudás kertje egy olyan programelme a pályázatnak, ami iskolákban valósul meg, és az a célja, hogy segítse a pályaválasztást azzal, hogy a mezőgazdaság felé orientálja a gyerekeket. Ez a fő csapásirány, másrészt megpróbálja közelebb hozni a gyerekekhez a kertművelést, akik a mai online világban sokszor nem is ismerik a növényeket, nem tudják, hogyan kell egy kertet gondozni. A program során az iskolákban magaságyásos kerteket alakítottak ki, és azoknak a gondozása zajlik, a tanév ideje alatt meghatározott számú foglalkozásra kerül sor tanítási időn kívül. Iskolánként két pedagógus foglalkozik ezzel, és egy-egy helyszínen 30 főt vonnak be, nemcsak pályaválasztás előtt álló fiatalokat, hanem alsó tagozatosokat is.

Ezek a foglalkozások olyan plusz értékeket tudnak adni a gyerekeknek, amik könnyebbé teszik a pályaválasztást, és adott esetben megszerettetik egy olyan területet a fiatalokkal, amire abszolút nincs már rálátásuk. Másrészt sokkal könnyebb úgy megtanulni a gyerekeknek a biológiát, hogy kézzelfoghatóak számára a növények.

A program zárása egy egyhetes jutalomtábor, amire Gömörszőlősön, egy ökofaluban került sor. Oda mehettek el az egyes iskolai csoportok.

P. B.: *Hány iskolában zajlik jelenleg ez a program?*

P. K.: Ötben. Felsőnyáradon, Ragályon és Bánrévén, és kettő Putnokon.

P. B.: *Hogyan képzeljük el a foglalkozásokat a gyakorlatban?*

P. K.: A pedagógusok másodállásban végzik ezt a tevékenységet, szerződésük van a Gyerekesély Programmal. Számukra ez egy képzéssel kezdődött, ami arról szólt, hogy milyen tematika mentén kell megtartani a heti foglalkozásokat.

Nagy Nikoletta: Heti rendszerességgel kellett foglalkozást tartani, viszont nagyon sok esetben közbeszólt a pandémia, ami változtatott ezen.

P. K.: Van olyan iskola, ahol annyira sok volt a fertőzött, hogy bár nem zárt be, nem tudtak oktatni, mert vagy tanár nem volt vagy diák. Így a foglalkozásokat a következő tanévben kellett befejezni.

Volt egy kertészmérnöke is programnak, ő segített a pedagógusoknak tanév közben, ha elakadtak. Ő készítette el a magaságyásokat, szerezte be az eszközöket és a táborba is eljött minden iskolai csoporthoz, hogy tartson egy előadást az ökológiai lábnyomról.

P. B.: *Nagyon érdekes ez a program. Mégis honnan jutott eszetekbe, hogy ilyet kellene csinálni? Volt ennek valamilyen előzménye a járásban?*

P. K.: A pályázatot egy pesti cég írta, így került bele ez a programelem. Korábbi pályázatokban voltak már kiskertprogramok az ország más területein, és tulajdonképpen azokat adaptálta a pályázati erre a programra, mivel ez egyébként egy nagyon hasznos és jól használható programelem.

P. B.: *Hogyan kerültek be az iskolák a programba és miként zajlott a pedagógusok kiválasztása?*

N. N.: A tervadatlapokban már le volt írva, hogy ezt az öt iskolát kell bevonni. Talán ezek a legnagyobb iskolák a járásban.

P. K.: Azt gondolom, hogy a kiválasztásnál az iskola mérete lehetett fontos szempont, illetve az, hogy mely településekről járnak a gyerekek egy-egy intézménybe, hogy a járási lefedettség minél nagyobb

legyen. A bevonandó pedagógusok személyéről az adott tantestület döntött.

P. B.: *A résztvevő gyerekeket hogyan választották ki az iskolákban?*

P. K.: Ezt a kérdést teljesen a pedagógusokra bíztuk, viszont fontos megemlíteni, hogy szokott lenni lemorzsolódás, így általában nem ugyanaz a 15 gyerek van ott végig a foglalkozásokon az egész tanévben. Szerencsére mindig vannak új jelentkezők, nagy az érdeklődés. A pandémia viszont ebben a kérdésben is sok mindent felülírt. Mikor a tanév végén közeledett az ottalvós tábor, a szülők megijedtek – hiába voltak akkor viszonylag alacsonyabb fertőzésszámok –, és inkább kivették a gyerekeiket a programból, hogy ne menjenek el a táborba.

P. B.: *Mennyire volt könnyű elindítani a programot?*

N. N.: A program beindítása nagyon nehéz volt, problémát okozott az egész koordinálása, ami azóta indult be, hogy Kriszti új szakmai vezetőként megérkezett a projektbe. Korábban is tartottak foglalkozásokat a pedagógusok, de nem tudták, hogyan kell dokumentálni, illetve azt sem, hogy milyen tematika szerint haladjanak, mert erről kezdetben nem kaptak megfelelő tájékoztatást. Szerencsénk volt, hogy egyes pedagógusok ismerték egymást a településekről, és így segíteni tudtak a másoknak ebben.

P. K.: Az egyik putnoki iskolában volt már magaságyás egy korábbi projektből, képzést is kaptak, így nekik voltak szakmai tapasztalataik, és támogatni tudták a többi intézményt.

N. N.: Miután tisztáztuk, hogy mik az elvárások, onnantól nem volt semmi probléma, működött szépen a program.

P. B.: *Milyen típusú foglalkozásokat tartottak a pedagógusok? Egységes tanterv alapján haladtak vagy valamennyire szabad kezet kaptak ebben?*

N. N.: A képzés során kaptak egy egységes tematikát, és az volt az elvárás, hogy egy év alatt tartsanak 38 foglalkozást. Ha pedig elakadtak valamiben, és kérdésük volt, akkor a kertészmérnök úr mindig a rendelkezésükre állt.

P. K.: A tematika természetesen nem volt kőbe vésve, mert például a területi adottságok nem egyformák mindenütt. Mondok egy egyszerű példát. Valaki a szőlőmetszéssel kezdte a tavaszi munkálatokat, de amelyik iskola vonzáskörzetében a szőlő nem volt elérhető, csak dísznövények, ott ebben az időszakban azzal foglalkoztak, hogy

miként kell tavasszal megtisztítani a kertet. A végére ráadásul már olyan szinten kommunikáltak egymással a pedagógusok, hogy azt is meg tudták beszélni, milyen munkálatokkal helyettesítsék azokat, amik náluk nem elvégezhetőek.

N. N.: Én három olyan iskoláról is tudok, ahol a pedagógus az iskolai csoportot elvitte valamelyik ott tanuló gyerek családjához, olyanokhoz, akiről tudta, hogy szépen művelik a kertet vagy állataik vannak. Megbeszélték a családokkal a látogatást, és a gyerekek megnézheték, hogy milyen az, amikor nem magaságyásba ültetik a növényeket vagy hogy hogyan gondozzák az állatokat.

P. B.: *Az indulásakor hogyan fogadták a gyerekek a programot?*

P. K.: Nagyon vegyes volt a fogadtatása. Nyilván a jobb tanulók, a nyitott vagy természetmániás gyerekek érdeklődéssel fogadták, de voltak olyanok is, akik teljesen elutasították. És a két véglet között volt mindenféle hozzáállás. Olyan is előfordult, hogy a szülő kezdetben nem engedte, hogy a gyerek részt vegyen a foglalkozásokon, mert iskola után zajlottak, majd pár hónappal később kérte a pedagógust, hogy hadd menjen az ő gyereke is.

P. B.: *Említettétek, hogy nehézkes volt az indulás. Hogyan lehetett volna jobban előkészíteni a programot?*

P. K.: Már előző tanévben el kellett volna kezdeni foglalkozni a programmal, így könnyebb lett volna megszólítani a szülőket. A jövőre nézve azt tartanám követendőnek, ha mondjuk szórólapon tájékoztatnák a szülőket arról, hogy van olyan iskola, ahol ez a program már megvalósult, és iskolai költségvetésből lehetne teadélutánokat is szervezni a gyerekeknek, ahol lenne zöldség- meg gyümölcssaláta, és el lehetne mondani, hogy az alapanyagok az egyik, Tudás kertje-programban résztvevő iskolától vannak. Így megtapasztalhatnák, hogy a paradicsom nemcsak a zöldségesnél van, hanem a kertben is nőhet olyan.

A pedagógusok képzését is el kell kezdeni lehetőség szerint már az előző tanévben, és a fenti példához hasonló apró megjelenésekkel népszerűsíteni kell a programot.

P. B.: *Miután túljutottatok a kezdeti nehézségeken, milyen eredményeket sikerült elérni? Milyen pozitív változásokat indított el a program?*

P. K.: Én azt látom, hogy azok a fiatalok, akiknek menet közben megjött a kedvük, vagy valamit megláttak ebben az egészben, egész máshogy reagálnak a kiskertprogramok keretében kapott

vetőmagadományokra. Tapasztalunk némi fejlődést ebből a szempontból. Másrészt a tanulmányi eredményeiken is látszik, hogy nőtt a motivációjuk a gyerekeknek, megtapasztalták, hogy miért érdemes a tananyaggal foglalkozni.

Minden foglalkozás a rendszerességről, a keretokről, szabályokról is szól, ezért nyilván a gyerekek szabálytudata is fejlődött. Emellett a 15 fős csoportokon belüli kommunikáció nagyon jó hatással volt a pedagógus-diák kapcsolatra, mert egy teljesen más helyzetben találkoztak, ahol a tanár meg tudta mutatni egy másik oldalát.

N. N.: A gyerekek a foglalkozásoknak köszönhetően sokkal közelebb kerültek a természethez, úgyhogy szerintem ez egy nagyon jó programelemünk volt. Nagyon lelkesek is voltak, szerették, és nemcsak a résztvevők, hanem az egész iskola: mivel az udvaron minden gyerek megfordul, mindig megnézték az ágyást. Aki szerette volna, az meg is locsolta, tehát igazából az egész iskola részt vett a gondozásban valamennyi helyszínen.

P. K.: Igen. Pár hét leforgása alatt gyakorlatilag bevontuk az egész iskolát.

P. B.: *Mennyire volt hatással a Tudás kertje-program az iskolákkal való kapcsolatokra?*

P. K.: Leírhatatlan ez a hatás. Nagyon mélyről indultunk. Az iskoláknak nem volt információjuk arról, hogy mi az a putnoki Gyerekesély Program, és ezért fenntartással kezelték, úgy érezték, hogy nem kell még egy púp a hátukra. Minden pályázatot így kezelnek, mert tudják, hogy majd megint egy csomót kell papírozni, vezetni kell a dokumentációt, és úgy érzik, nem ér annyit az egész. Innen jutottunk el odáig, hogy van olyan pedagógus, aki csak azért keres meg minket, hogy megkérdezze, mi újság velünk. Nem is biztos, hogy részt vett a Tudás kertje-programban, hanem csak az adott iskolában dolgozik. Ez egy hatalmas előrelépés, hiszen sok olyan programelemünk van a pályázatban, ami az iskolásokat célozza meg, és így sokkal könnyebb az intézményekkel az együttműködés, gördülékenyebb a programok megvalósítása is. Az iskoláknak is jó ez a változás, mert a projektekkel olyan plusz dolgokat tudunk biztosítani, amit saját erőből nem feltétlenül tudnának megvalósítani, megfizetni. Egy kistelepülésen lévő általános iskola mennyi eséllyel tudja megoldani azt, hogy színházba vigye a gyerekeit? Melyik szülő engedheti meg magának azt, hogy több ezer forintot befizessen csak azért, hogy színházat lásson a gyereke? Viszont, ha van egy ilyen pozitív előzmény, mint a Tudás kertje-program – amiben lehet, hogy az ő gyereke nem is volt benne, de tud róla,

hogy van egy pályázat, ami érinti az iskolát –, sokkal könnyebben el fogja engedni a gyereket a színházba, még akkor is, ha este hétkor kezdődik Miskolcon az előadás.

P. B.: A pozitív hatásokra visszatérve: még milyen pozitív hatások vagy változások jutnak eszetekbe, ha a gyerekekre, iskolákra gondoltok?

N. N.: Kaptunk olyan visszajelzést is pedagógustól, hogy az a gyerek, aki korábban az ebédnél soha nem ette meg a zöldséget, az iskolában a kertben termett paradicsomot megette a szendviciséhez, mert azt a palántát ők gondozták, nevelték. Ez egy óriási dolog szerintem.

P. K.: Azt tapasztaltuk, hogy a Tudás kertje-programban megszerzett információk az iskolai kirándulásoknál is hasznosultak. Mikor egy résztvevő intézmény kirándulást tervez, már egész más programokat rak össze a gyerekeknek, tudatosabban gondolkodik erről, és a kiránduláson is megjelenik a geo- és a biotematika. A gyerekek pedig egy kirándulás során sokkal jobban megjegyzik az elhangzottakat, mert azok összekapcsolódnak az élménnyel, és így nyitottabbá válnak bizonyos tantárgyakra. Ez nagyon fontos hozadéka a programnak.

A pedagógusoktól is érkeztek pozitív szakmai visszajelzések, és többen már azt tervezik, hogy miként tudják folytatni a magaságyás művelését, hogyan tudják felhasználni a megszerzett tudást, és még több gyereket bevonni. Van olyan résztvevő pedagógus, aki más, munkaidőn túli tevékenységet is vállal, és abba a foglalkozásba szeretné beépíteni a Tudás kertje-programban kapott információkat.

P. B.: *Ha visszagondoltok az eddig eltelt időre, mi volt számotokra a legnagyobb személyes sikerélmény a program kapcsán?*

P. K.: Magánemberként olyan személyeket ismertem meg, akiket máskülönben nem lett volna lehetőségem, és én is sokat tanultam a kertművelésről, a magaságyásról, a metszésről. Szakmai oldalról is megvolt ugyanez. Nagy siker, hogy olyan családdal is kapcsolatba kerülünk, amelyek korábban teljesen elzárkózó volt. Azt tudni kell, hogy a putnoki cigányság körében vannak olyan családok, akik akár késsel is nekimennek egymásnak, és akiktől tartanak a pedagógusok és a lakosok is. Volt a programban egy olyan gyerekünk, aki az egyik ilyen családdal áll rokonságban, és a szülei a Tudás kertje-tábor hatására mondták ki végérvényesen, hogy a gyerek nem járhat többé abba a problémás közegbe. Úgy gondolom, nagyon nagy siker, hogy hatással tudunk lenni egy fiatal, kamasz fiú életére, aki még formálható, és hogy a projektünk hozzájárul ahhoz, hogy a család a jó irányba tudja terelni a gyereket. Én huszonegy év alatt nem nagyon tapasztaltam

még ilyet. Továbbra is nyomon követjük a családot, és azóta nincsenek magatartásproblémái a gyerekeknek. Mi ez, ha nem siker? És onnan indultunk, hogy ültessünk paradicsommagot.

N. N.: Igen. Azt hiszem, ezt nem lehet überelni, ez volt a hab a tortán.

P. B.: Érintettük már a folytatás kérdését. A program hamarosan véget ér. Vannak tervek a jövőre vonatkozóan?

P. K.: Mindenhol az a visszajelzés, hogy valamilyen formában folytatni szeretnék. A pedagógusok részéről felmerült, hogy önerőből folytassák a programot. Két csomag vetőmagot megvenni nem egy nagy dolog, párszáz forintos tétel. Tanítási időben el tudják kezdeni az alpmunkálatokat, például a palánták nevelését, és a délutáni foglalkozások során meg tudják csinálni az időigényesebb dolgokat: az ültetést, kapálást, gyomtalanítást. Van egy ágyás, vannak eszközeik, így tudnak mire építeni. A napközi keretében meg lehet tartani a foglalkozásokat, mondjuk kéthetente egyszer lehetne az a délutáni program, hogy kertészkednek az udvaron a gyerekek vagy elmennek megnézni, hogyan zajlik a metszés. Ezt fel lehet fogni kisebb iskolai kirándulásnak is.

Egyébként volt olyan szülő is, aki felajánlotta, hogy szárít paradicsommagot az iskola számára, mivel szokott saját paradicsompalántát is nevelni.

P. B.: *Végül mit üzenétek a döntéshozóknak ezzel a programelemmel kapcsolatban? Mi az, amit esetleg változtatni kellene a kereteken?*

N. N.: A dokumentációt némileg egyszerűsíthetnék, azonkívül kicsit több pénzt kéne biztosítani.

P. K.: Nem is kicsivel több pénzt. Nagy szerencsénk volt, hogy ilyen összegért vállalták a pedagógusok a foglalkozásokat, de ez nem lesz mindig így. Akár a bérköltséget nézzük, akár az eszközök árát, mindenképp több pénzre lenne szükség, illetve azzal is számolni kell, hogy ha elhúzódik az elbírálás, a támogatási szerződés aláírása – ahogy ennél a projektnél is történt –, akkor egy korábbi költségvetés már nem állja meg a helyét. Inkább fogadjanak el egy pályázatot túlárzott költségvetéssel, mintsem hogy emiatt zátonyra fusson egy ilyen programelem. A dokumentációban pedig sokkal nagyobb rugalmasságot kellene biztosítani, hogy egyszerű legyen a megvalósítása, ha például bármikor újra online kell működtetni a dolgokat. Erre is fel kell készülni.

P. B.: *Köszönöm szépen, hogy időt szakítottatok a kérdéseimre.*

„LEHETNE MÁSKÉPP IS CSINÁLNI, DE MI TELHETETLENEK VAGYUNK.”

Nagyné Mákos Izoldával, a szécsényi Gyerekesély Program szakmai vezetőjével és fejlesztőpedagógusával a járási projektben létrehozott utazó pedagógiai hálózat működéséről beszélgettünk. A fejlesztő szakemberekből álló csapat azokat a településeket, köznevelési és közoktatási intézményeket igyekszik elérni, ahol a gyerekek körében a legnagyobb igény mutatkozik az ilyen típusú fejlesztésekre. Az interjút Kocsis Attila készítette Szécsényben 2021. 08. 10-én.

A programelem megvalósításának ideje:

2018. március 01. – 2022. május 31.

A programelem főbb tevékenységei:

Pszichológus, gyógypedagógus, szociálpedagógus, szociális munkás, logopédus, fejlesztőpedagógus által tartott fejlesztő foglalkozások, tanácsadások

A bevont gyerekek száma:

1100-1200 fő legalább 5 alkalommal

Az elért települések:

Endrefalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Nagylóc, Nógrádmegyer, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Piliny, Rimóc, Szécsény, Szécsényfelfalu

Kocsis Attila: *Úgy tudom, az utazó pedagógiai hálózat működtetése egy igen komplex tevékenység a projekten belül. Elmondaná, hogy milyen elemei vannak, kiket próbálnak elérni ezekkel, illetve, hogy mely településekre jutnak el a szakemberek?*

Nagyné Mákos Izolda: Itt a járásban tizennégy település van, hozzánk tartozik Szécsény és vonzáskörzete. Van ugyan központi pedagógiai szakszolgálatunk, ahol vannak utazó pedagógusok, logopédus, gyógypedagógus, pszichológus, fejlesztőpedagógus és szociális munkás, de nagyon minimális az ellátóterületük, másrészt legtöbbször a gyerekeknek utazniuk kell, hogy eljussanak hozzájuk. Hiába van az iskolák számára előírva, hogy mennyi fejlesztő szakembert kellene alkalmazni, erre nincsen lehetőségük, vagy csak minimális mértékben. Ezért merült fel a pályázatíró részéről, hogy utazó pedagógiai szolgálatot tervezzenek. A megvalósítás folyamán egy kicsit módosítottuk a terveket, mert eleve volt kettő pszichológusunk, volt szociális munkásunk, gyógypedagógusunk, logopédusunk, ezen felül viszont nagyon nehezen találtunk szakembereket. Most van logopédusunk, pszichológusunk, gyógypedagógusunk, egy szociális munkásunk, van egy szociálpedagógusunk és egy fejlesztőpedagógusunk is.

Igyekszünk minden településen szolgáltatást biztosítani, az utazó pedagógusok próbálják azokat az iskolákat is elérni, ahol kisebb település révén kevesebb gyerek van, vagy nagyobb a település, mint például Szécsény, viszont nincsen más programunk. Általában óvodákat és iskolákat szólítunk meg az utazó pedagógiai szolgálatunkkal.

K. A.: *El tudná mondani, hogy az egyes szakemberek mivel foglalkoznak?*

N. M. I.: A szociális munkásunk kijár a Jelenlét-házainkba, illetve mindazokra a településekre, ahol erre igény van. Ahol felmerül, hogy segítségre van szükség, oda elmegy, és segít bármiféle ügyintézésben. A szociális munkásunk egy nagyon környezettudatos ember, így a környezettudatossággal kapcsolatos programokat visz a Jelenlét-házakba. A projektben volt háztartási tanácsadás, gazdálkodási tanácsadás felnőtteknek és gyerekeknek is külön. Bálint szociális munkásként be tud kapcsolódni akár gazdálkodás segítésébe is, vagy például CSOK-kal kapcsolatos ügyintézésben is segít. A logopédusunk, Pápainé Mártika, kimegy szeptember 1-jével, és felméri a gyerekeket az óvodában, iskolában, majd kiscsoportban vagy egyénileg foglalkozik velük. Pöszeség, raccsolás – éppen mit talál. Jelenleg Pilinybe és Ludányhalásziba jár az óvodába és ugyanitt az iskolába is. A gyógy-pedagógusunk Libus Zsuzsi. A nógrádsipeki óvodában tart iskola-előkészítőt, illetve Szécsényfelfaluban az óvodában és az iskola alsó tagozatán segít, hogy a gyerekek megfelelő szintet tudjanak elérni. A gyógy-pedagógiai szolgáltatással elérjük a hollókői óvodát és a szécsényi óvodát, iskolát is.

Fontos megemlíteni, hogy azokkal a gyerekekkel ők nem foglalkozhatnak, akik eleve benne vannak abban a körben, akiket a szakértői bizottság problémásnak ítélt, mert SNI-sek vagy BTM-esek, hogy ne essünk a kettős finanszírozás hibájába. Inkább azoknak a gyerekeknek tudnak segíteni felzárkózni vagy előbbre jutni, akik határesetek. Ezzel próbáljuk támogatni az intézményeket, de sajnos nincs annyi utazó pedagógusunk, amennyi kellene.

K. A.: *Nem mutatta még be a szociálpedagógust.*

N. M. I.: A szociálpedagógiával Vanyáné Beácska foglalkozik, Magyargécen, Endrefalván és Nógrádmegyeren a Jelenlét-házakban „Boldogságóra” programot tart. Úgy látta, hogy a gyerekek annyira pesszimisták, annyira más a képük a valóságról, mint nekünk, hogy erre van szükségük. Hogy boldogan nevéssenek, hogy meglássák a jót. Minden hónapban van egy téma, amit feldolgoznak versekkel, dalokkal, képekkel, hogy a mindennapok örömeihez kapcsolódó fogalmakat, érzéseket körüljárják.

Én fejlesztőpedagógusként is dolgozom a projektben, és kijárok Rimócra az iskolába, Ludányhalászira az iskolába, Nógrádszakálra és Nagylócra. Sokszor azt tapasztaljuk a Jelenlét-házakban vagy az iskolákban, hogy a gyerekeknek nem csak klasszikus fejlesztésre van szükségük. Előfordul, hogy a gyerekek neveltetésében olyan hiányosságok vagy eltérések vannak, melyekkel foglalkozni kell. Ezek általában magatartási, vagy szocializációs problémák, melyeket csoportosan tudunk fejleszteni. Én a csoportfoglalkozás eszközt választottam, ilyen esetben inkább megpróbálok a gyerekekkel csoportosan foglalkozni, és valamilyen szabálytudatot, rendszert kialakítani. Komplexebben próbáljuk megközelíteni ezt az egészet, hogy minél nagyobb közösséget meg tudjunk szólítani és hogy elfogadhatóbb legyen ez a helyzet a gyerekeknek és a felnőtteknek is.

K. A.: *Van ennek a programelemnek művészeti része is, ugye?*

N. M. I.: Igen, van művészeti lába. Ennek keretében néptáncot tanítunk, illetve zeneoktatás is zajlik. Ezt Oláhné Ivették csinálják, ők is eljárnak óvodákba, iskolákba. Nem arra kell gondolni, hogy egy év alatt színpadi műsort állítanak össze – persze, ha van olyan csoportjuk, akkor próbálkoznak ezzel. Inkább a mozgáskoordináció, a zeneiség és a ritmusérzék fejlesztése a lényeg. Tóth Gergely tanárunk zenét oktat Varsányban a Zeneházban, és neki vannak olyan foglalkozásai is, amikor a fényképezéssel, videózással foglalkoznak. Azzal próbálkozunk, hogy a mai digitális világban a gyerekek kicsit máshogy álljanak a telefonok használatához. Ne csak a kütyük nyomkodásáról szóljon a dolog, hanem foglalkozzunk azzal is, hogy például egy fényképet hogyan készítünk el.

K. A.: *És van sporttevékenység is a programok között.*

N. M. I.: Igen, sport lába is van. Öt pedagógusunk foglalkozik a gyerekekkel. Ludányhalászin, Rimócon pingpong, Endrefalván foci, Szécsényben foci és kosárlabda, Nógrádmegyeren kosárlabda van. Ezek szakkörszerűen működnek, iskolai órákon kívül, délutánonként. Valaki teljesen a nulláról indult, máshol voltak előzmények, és arra lehetett építeni. Van, ahol lehet versenyeket rendezni a gyerekeknek fociban, pingpongban, kosárlabdában, de Rimócon például az eszközök megismertetésével kellett kezdeni a foglalkozást: hogyan fogjuk az ütőt, hogy a labda pattog és azt el kell ütni. Nagyon-nagyon különbözőek a gyerekek, és hozzájuk igazítjuk a foglalkozásokat.

K. A.: *Említette, hogy szakember- és kapacitáshiány van a járásban, és a pedagógiai szakszolgálat nem tud elérni minden gyereket, akinek fejlesztésre lenne szüksége. Az utazó pedagógiai hálózat erre a hiányra reagál,*

ugyanakkor a tevékenységei ennél jóval komplexebbek. Miért ilyen módon alakították ezt ki?

N. M. I.: Nekünk nagyon konkrét és határozott elképzelésünk van arról, hogy szerintünk mit kéne elérnie a gyerekeknek. Ismerjük őket, tudjuk, hogy milyenek, tudjuk, hogy hová lehetne velük eljutni és hogy mik a hiányosságaik. Szerintem a tevékenységek komplexitása visz minket előre, ezek egymást erősítik. A fejlesztő szakembereket például a táborokba is próbáljuk bevonni, hogy más oldalról is lássák a gyereket, és tudjanak a Jelenlét-házakban dolgozóknak vagy a mentor kollégáknak segíteni abban, hogy mutatnak mondjuk egy olyan játékot vagy foglalkozást, amit ők bármikor bevethetnek. Mi hisszük, hogy a gyerekek érdekében vagyunk, és ezt így kell csinálni. Lehetne persze másképp, biztos nem is lenne ennyi idegeskedés meg ennyi éjszakázás miatta, de mi telhetetlenek vagyunk. Én azt mondom, hogy vagy csináljuk rendesen, vagy sehogy.

K. A.: *Hogyan sikerült ezt a sokféle tevékenységet megszervezni? Hogyan kezdtek hozzá?*

N. M. I.: Az elején nem én voltam a szakmai vezető, hanem Simon Misi, ő próbálta elindítani a projektet 2018 márciusában. Akkor már megvoltak a Jelenlét-házak, a művészeti nevelésből elindult a néptánc, viszont szinte az összes többi tevékenység később, 2018 őszén kezdődött. Az utazó pedagógusokat már mi vettük fel. Nagy küzdelmek árán találtunk csak szakembereket. Volt egy kapcsolati hálónk, és annak segítségével próbáltuk ezt megoldani. Ugyanakkor szerencsénk volt, mert akik ma a projektben dolgoznak a gyerekekkel, azok mind ismerik egymást. Vezetőként nagyon határozott elképzelésem volt arról, hogy mit szeretnék elérni, mit kellene csinálni, ezt nagy vonalakban elmondtam, de ezen belül a szakembereknek szabad kezük volt abban, hogy tartalommal töltsék meg a foglalkozásokat. Így megvan az egyéni szabadságuk, másrészt adott az irányvonal is, ami mentén mindenki együtt dolgozik a pályázatban. Ezt mindenki el tudta fogadni, így elindulhatott a munka.

K. A.: *Mennyire volt nehéz megnyerni az elején azt a sok intézményt, amelyekhez az utazó pedagógiai hálózat szolgáltatásait el akarták juttatni?*

N. M. I.: Felkerestük az iskolákat, óvodákat, és elmondtuk, hogy milyen pályázat indul. Mivel ismertek minket régebről, eleve nyitott ajtókat dönggettünk. Megbeszéltük az intézményekkel, hogy mit szólnak az adott szakemberhez, tudják-e fogadni őt, de utána már az utazó pedagógusok mondták el a szülőknek, hogy van egy ilyen lehetőség, tudnak segíteni a gyerekeknek. Egy ajtót kellett kinyitni, ami résznyi-

re már mindenhol nyitva volt, hiszen itt vagyunk húsz-harminc éve, és csináljuk. Ezért elfogadták a dolgot, még abban az esetben is, ha valakinek olyan előélete van, mert mondjuk a gyámhivatalban dolgozik és gyerekeket visz el. Tudják, hogy nem azért megy oda, hogy rosszat tegyen a családdal és hogy bármikor oda lehet menni hozzá segítséget kérni. Soha nem volt ebből gondunk.

Én mentorként kezdtem dolgozni ebben a projektben. Varsányban voltam tizenöt évig családgondozó, majd a gyámhivatalban dolgoztam. Mikor kimentem a településre, az egyik anyuka az iskolánál kérdezte, hogy vagyok, mire elmondtam, hogy vissza fogok jönni mentorként, a falun végig is futott a hír, és utána az utcán a kint álló asszonyok már integettek, kérdezték, hogy az ő gyerekük is bekerülhet-e a programba. Azok, akik itt dolgoznak a járásban mindegy, hogy milyen területen, hitelesek.

K. A.: *Hogyan informálták az érintett települések lakosságát az utazó pedagógiai hálózat működéséről?*

N. M. I.: Ahol Jelenlét-házaink vannak, ott folyamatosan szórólapoztunk, illetve plakátokat tettünk ki iskolákban, óvodákban. Az elején nyilván elmentünk a szülői értekezletekre, tanévnyitókra, hogy tudjanak róla az emberek, hogy van egy ilyen lehetőség. Az óvodák esetében a mai napig úgy működik a dolog, hogy ha egy új intézményben kezd az utazó pedagógus, akkor egy szülői értekezleten bemutatják és elmondják, hogy fel lehet keresni.

K. A.: *Voltak-e bármiféle nehézségek a tevékenységek megvalósítása kapcsán? Tudták tartani azt az ütemtervet, amit előzetesen kialakítottak?*

N. M. I.: Igazából azt mondhatom, hogy a művészeti nevelés és a sportbajnokságok kivételével már rég teljesítettünk majdnem mindenféle indikátort. Ezekkel a programelemekkel a pandémia miatt voltak nehézségeink. A Covid időszakában nem lehetett nagyobb csoportos foglalkozásokat, bajnokságokat tartani, és ezeknél a programoknál a digitális kapcsolattartás is nehézséget okozott.

K. A.: *Ha visszatekint az eddig eltelt időre, mit mondana, mit sikerült elérniük ezekkel a tevékenységekkel?*

N. M. I.: Csináltunk egy csomó olyan dolgot, amiből ha a gyerekek, a szülők és a családok építkezni akarnak, akkor tudnak. Mi csak a kaput tudjuk kinyitni, belépni nekik kell. Alapot adunk, egyfajta felfogást tudtunk mutatni a családoknak, esetleg a mindennapjaikat jobbá tettük, de rajtuk is múlik, hogy ők ezzel hogyan fognak tudni élni.

Azt szoktam mondani, hogy amikor ők majd anyukák lesznek, és lesz mondjuk egy Erzsébet-tábor az iskolában, és elküldi a gyereket tizenöt-húsz szülő, az már jó, de a többit elveszítettük. Ha ezeknek a gyerekeknek a felét meg tudtuk nyerni, hogy legközelebb eljöjjen egy-egy programra, vagy együttműködjön az iskolával, akkor az már jó lesz.

Nekem nincsenek nagy álmaim, a világot nem lehet a sarkából kifordítani. Ha ezek a szülők majd rajzolnak a gyerekekkel és eszükbe jut, hogy legyen otthon egy csomag ceruza, és megpróbálják megvenni, mondjuk egy doboz cigi helyett, vagy mesélnek nekik, vagy eszükbe jut, hogy mit játszottak gyerekkorukban, és játszani fognak a saját gyerekekkel – nekem ez már siker. Tudom, hogy ez nem mérhető. Szoktam is mondani, hogy ezeket és az indikátorral mérhető dolgokat szét kell választani. Szerintem nálunk ennek a programnak nagyon sok ilyenfajta hozadéka lesz. Ha például bemegyek Rimócon az üzletbe, akkor azt mondják, hogy itt jártak a gyerekeid. Kérdezem, hogy honnan tudják, hogy az én gyerekeim. Mire: „Izolda, csak a te gyerekeid köszönnek, ha egyedül jönnek be az üzletbe.”

K. A.: *Említette a korábbiól meglévő szakmai kapcsolatok jelentőségét. Milyen hatása volt az utazó pedagógiai hálózat működtetésének a járáson belüli szakmai kapcsolatokra?*

N. M. I.: Ez egy megosztó projekt, ahogy annak idején az első GYEP is az volt. Mert akiket annak idején a pályázat megírásakor bevon- tak, megkérdeztek a helyzetfeltáráshoz, azok úgy gondolták, hogy őket fogják alkalmazni. Emiatt biztos, hogy vannak sérelmek. Például a gyermekjóléti vezetője írta a pályázat adott részét, ő szolgáltatotta az információt, de ők nincsenek benne a projektben. Többször is próbáltuk őket bevonni a programba, de hiába, a kapcsolatunk szinte nulla. Szinte csak velük nincsen kapcsolatunk. Másrészt viszont, akikkel kapcsolatunk van, akár szakmai, akár emberi, azokkal ez nagyon megerősödött. Eddig bárkihez fordultunk segítségért vagy foglalkozá- sokkal kapcsolatban, mindig megvolt az együttműködés.

K. A.: *Mit gondol, mennyire lesznek tartósak az elért eredmények?*

N. M. I.: Egy ilyen pályázatnál nyilván tervez az ember arra nézve is, hogy mi lesz, hogy lesz, ha egyszer lezárul. Mivel tudjuk, hogy vége lesz, egy ideje az ember vezetőként azon dolgozik, hogy hogyan tudná ezt az egészet folytatni. Mert legyünk őszinték: hiába van öt év fenntartási időszak, ami pályázati kötelezettség, azt is tudjuk, hogy itt erre nem lesz pénz és nem is lesz fenntartva.

Nekem nagy szívfájdalmam ez, mindenhol el is mondom, és itt is szeretném elmondani. Kezdetben harminc évről beszéltünk, a Gyerekesély Program elindult 2005-2006-ban, majd abba is maradt öt évvel később. Volt közben még itt Varsányban, Rimócon telepfelszámolási program, aztán megint semmi. És most megint ez van. Újra elkezdődött valami, de mire megszokták és igénylik, mert valóban igénylik – mivel látják, hogy jó, és már nem pusztán a gyerekekkel foglalkozunk, hanem a családokkal is –, addigra megint vége lesz. Lehet, hogy átveszi valaki a programot, de újfent évek fognak eltelni azzal, hogy egyáltalán elkezdjenek foglalkozni a gyerekekkel.

K. A.: *Köszönöm, hogy mindezt elmondta!*

„A GYEREK SIKERE A MI SIKERÜNK.”

A szécsényi Gyerekesély Programban elindított iskolai mentorprogramról a járásban dolgozó két iskolai mentorral, Bangó Jánossal és Bangó Jánosnéval beszélgettünk. A mentorprogramban egyéni és csoportos foglalkozások keretében segítik az általános iskolásokat a tanulásban és a pályaválasztásban.

Az interjút Panyik Barbara készítette Szécsényben 2021. 06. 30-án.

A programelem megvalósításának ideje:

2018. március 01. – 2022. május 31.

A programelem főbb tevékenységei:

Tanulásegítés, személyes mentorálás, kapcsolattartás a szülőkkel és az iskolákkal, programszervezés

A bevont gyerekek száma:

120 fő

Az elért települések:

Endrefalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Nagylóc, Nógrádmegyer, Nógrádszakál, Rimóc, Szécsény, Varsány

Panyik Barbara: *Először arra kérnélek titeket, röviden foglaljátok össze, hogy mi is ez a mentorprogram. Hány településen működik a járásban? Mennyi gyereket értek el vele?*

Bangó Jánosné: A Szécsényi járás 13 településből áll és 12 mentor van. Gyakorlatilag a gyerekek tanulásban való megsegítése, különböző ismeretanyagok átadása a feladatunk ezeken a településeken. Természetesen előfordul, hogy lelket ápolunk vagy egyszerűen csak elbeszélgetünk velük, de ez az igényektől függ, meg attól is természetesen, hogy milyen életkorú a tanulócsoportunk. Mi ötödiktől nyolcadikig foglalkozunk gyerekekkel.

P. B.: *Tehát többféle mentorált korcsoport van.*

Bangó János: Többféle korcsoporttal dolgozunk, és különböző foglalkozásaink is vannak. Megkülönböztetünk egyéni és csoportos mentorálást. Minden mentorálási tevékenységet egyénileg kezdünk meg, hiszen ki kell alakítani a kapcsolatot, fel kell térképeznünk a meglévő tudást. Arra tudunk építeni. Ez az alaptudás nem minden esetben az általános iskolai tanmenetnek megfelelő tudást jelenti. Vannak olyan foglalkozásaink, amelyek a hétköznapi életre készítene fel. Tehát van az egyéni mentorálás. Vannak olyan mentorálások, amikor tanulópárokkal dolgozunk vagy egy osztályba járó gyerekekkel. Mert ugye ugyanazt tanulják. Ha például verset kell tanulni, azt könnyebb együtt. A csoportos mentorálás során minden mentorált ott van,

és valamilyen tréninget tartunk nekik vagy a két mentorcsoport versenyzik egymással.

B. Jné: Ezt úgy kell érteni, hogy kommunikációs tréninget tartunk, foglalkozunk az önértékeléssel, értékrend-korrekcióval. Például arról beszélgetünk, hogy egy ötödikes, körülbelül 10-11 éves gyerek hogyan látja magát 5, 10, 15 év múlva.

B. J.: Életpályatervezéssel, életúttervezéssel foglalkozunk.

B. Jné.: Vagy éppen a nyolcadikosan esetében azzal, hogy az általános iskola elvégzése után hová mehetnek tanulni, milyen szakmát választhatnak. Hogyan szerezhettek érettségit, ha előtte szakmát tanulnak. A kisebbeket pedig megpróbáljuk segíteni abban, hogy eljussanak a nyolcadik osztályig úgy, hogy semmiféle akadályba ne ütközzenek.

P. B.: *Mióta dolgoztok a programban, és melyik településekre jártok mentorálni*

B. J.: 2018 óta vagyunk benne a programban. Én eleve Endrefalván kezdtem. Először öt, hat majd hét gyerekkel. Most kilenc tanulóm van, vannak olyan diákok is, akik visszajárnak a mentorálásra. Amikor kezdtem, a feleségem, Andrea Ludányhalásziban dolgozott. Majd egyre több gyerek szeretett volna csatlakozni a mentorprogramhoz és mentorált lenni. Ezért kértük, hogy hadd állítsunk fel még egy csoportot

B. Jné.: Én Ludányhalásziban kezdtem, hat gyerekkel indultam, de 2019 januárjától Endrefalván dolgozom. Kezdetben hét gyerekkel foglalkoztam, most pedig nálam is kilenc tanuló van, plusz még olyanok, akik 1-1 foglalkozása beülnek, úgy, mint János esetében.

P. B.: *Amikor a program elkezdődött ebben a járásban, mi volt az, ami életre hívta ezt a tevékenységet? Milyen problémákra akart választ adni?*

B. Jné.: Tulajdonképpen arra, hogy már általános iskolában nagyon sok a bukás. Számos gyereknél probléma, főleg a kis létszámú településeken, hogy a nyolcadik osztályt sem végzik el. Az is jellemző, hogy bekerülnek középiskolába, és már az első félév előtt kiesnek.

B. J.: Megerősítés kell a gyerekeknek, mert identitásválságba kerülnek. És több oldalról. Egyrészt nehézséget jelent, hogy vidékről bekerülnek egy városi középiskolába. Itt a tanulóink mindegyike roma. Egy roma bekerül egy nem roma közegbe, és szembekerül azzal, hogy faluról jött, roma, míg a többiek nem azok, és ha esetleg még a tanulmányi eredménye sem olyan, akkor nincs sikerélménye. Akkor már

nem érzi jól magát, szeretne kitűnni, de nem azzal tűnik ki, amivel a pedagógusoknak örömet okozna. És akkor az első félévben elkezdődik a lemorzsolódás.

Másrészt Endrefalva különleges gazdasági helyzetben van, mivel több olyan vállalkozó is van itt, aki az alacsony iskolai végzettségű embereket fel tudja venni dolgozni fizikai munkára. Így pedig nem minden esetben van meg a motiváció, hogy a gyerekek szakmát vagy magasabb iskolai végzettséget szerezzenek.

B. Jné.: Úgy gondolták a járásban, hogy a lemorzsolódások csökkentéséhez és hogy minél több gyerek jusson sikerélményhez, oktatási mentorok kellene, akik támogatják őket, a lemaradásukat próbálják minimalizálni, illetve felkészítik a gyerekeket a továbbtanulásra. A szülők nagy része is támogatja a gyerekeket abban, hogy igenis járjanak iskolába. Nekik pedig fontos az, hogy a gyerekekkel más közegben más emberek foglalkozzanak.

B. J.: Itt a szülők is alacsony végzettségűek, nagyon sokat dolgoznak. Örülnek, ha valaki leveszi a vállukról azt a terhet, hogy a gyerekkel készülni kell vagy segíteni neki, ha valamiből lemaradása van.

P. B.: Arról tudtok valamit, hogy milyen előkészületek előzték meg a programot és hogyan kezdődött el maga a mentorálás?

B. Jné.: Ebbe nem láttunk bele. Minket már úgymond a készre vettek fel azzal, hogy oktatási mentorokat keresnek. Pedagógus végzettségre volt szükség a munkához, de más megkötés nem volt.

B. J.: Kaptunk iránymutatást azzal kapcsolatban, hogy milyen fejlesztési területekre van szükség – kommunikáció fejlesztése, a tanulás és a tanítás hatékonysága stb. –, és ez alapján tudtuk elkezdni a munkát. Másrészt mi a személyiségünkkel dolgozunk, és aszerint alakítjuk a foglalkozásokat, hogy éppen milyen igény merül fel. Volt olyan foglalkozás, amire történelemből készültem fel, és a végén azt beszélgettünk meg, hogy volt itt korábban egy nagyon komoly közúti baleset, aminek halálos áldozata is volt, és ismerték a kisgyereket, aki meghalt – ezt kellett folyamatosan átbeszélni velük.

P. B.: *Hogyan tudtátok elindítani a mentorálási folyamatot a településeken, ahol elkezdtetek dolgozni?*

B. J.: Amikor kezdtem itt, akkor először az iskolával vettem fel a kapcsolatot. Én pár órát adtam itt az általános iskolában. Szociológusként végeztem és cigány történelmet, néprajzot és kultúrát tanítottam. Így

nem volt ismeretlen a hely. Amikor kijöttem, akkor rögtön ajánlottak gyerekeket. Először a gyerekekkel találkoztam, megbeszéltem velük, hogy ekkor és ekkor kimegyek és beszélek majd a szüleitekkel. Kivételesen nélkül pozitívan fogadták. Utána beszéltem az osztályfőnökökkel és az igazgatóhelyetttel, akivel kezdettől jó a kapcsolatunk.

Ami még fontos, hogy én roma vagyok. Büszke cigány ember vagyok, ahogy itt mondják. Én ezzel előnyt élveztem itt. Ha én bementem valahova, akkor már tisztelettel fogadtak.

P. B.: *Azért, mert roma vagy?*

B. Jné.: Sokkal jobban elfogadják a romák a romát ebben a közegben, mint a nem romát. Engem azért fogadtak el, mert hozzá tartozom. Volt egy kis harcom az elején a szülőkkel, annak ellenére, hogy szerették volna, hogy a gyerekük jobb tanulmányi eredményt érjen el vagy több osztályt fejezzen be. Aztán eltelt egy fél év, és mikor látták, hogy a gyerek tanulmányi eredménye jobb lett vagy sokkal jobban megértette az anyagot, akkor már teljesen pozitív irányba változott a szülő és a köztem lévő kapcsolat.

Mikor én is idekerültem, a mentorálás során a tantárgyakat felosztottuk egymás között. A természetismeret és a történelem Jánosé, a matek, fizika, kémia és a természetismeretnek ehhez kapcsolódó része az enyém.

B. J.: Már az elején sikerült olyan alapokat letenni – és ebben sokat segített az iskola is –, hogy a gyerekek is akartak jönni. Mi az első csoporttal elmentünk megnézi a tűzoltóságot, mert ők tűzoltók akartak lenni. A fiam rendőr. Ő bejött és elmondta, hogy milyen a rendőrség. Amikor arról volt szó, hogy valami jutalmat kapnak a gyerekek, akkor elmentünk a pizzériába.

P. B.: *Úgy tűnik, mentorként változatos eszközöket használtok az egyéni igényekre reagálva.*

B. Jné.: Így igaz.

B. J.: Mint említettem, mi a személyiségünkkel dolgozunk. Nincs két egyforma mentor. Mi sem vagyunk egyformák. Nagyon sok olyan terület van, amivel én nem foglalkozom, Andrea viszont igen.

B. Jné.: Az egyik hatodikos csoporttal például a női dolgokról kezdtünk el beszélgetni, mert őket ez akkor érintette, és szóba került a védőnő, Kati néni. Később összeszedtük az összes mentorált lányt,

átmentünk Kati nénihez, aki szexuális felvilágosítást tartott nekik. Csupa pozitív visszajelzést kaptunk. Hiába, hogy ott pirultak meg elfordultak, de amikor egy hét múlva újra találkoztunk, akkor volt olyan, aki megsúgta, hogy újdonságot hallott, pedig a biológia órán volt már szó erről. Otthon nem mernek kérdezni. Erről meg főleg nem. Úgy veszem észre, hogy a szexualitás a családoknál tabutéma. Tőlem viszont bármikor kérdezhetnek.

P. B.: Mennyire nehéz megszólítani, bevonni a gyerekeket?

B. J.: Kezdetben az iskola javasolta, hogy kit kellene bevonni. Én beszéltem bent a gyerekekkel, utána felkerestem a szülőket és elmondtam, hogy mikor várom őket. Ők pedig jöttek. Vannak játékos foglalkozások is, amiken még a nagyobbak is örömmel vesznek részt és elhozzák a másikat, elhívják a barátaikat.

B. Jné.: Nagyon nehéz megszólítani őket, mert először visszahúzó-dóak. Az iskola információira alapozunk, hogy mely tárgyból milyen szinten állnak a gyerekek. Aztán amikor eljönnek egyszer, kétszer, háromszor, négyszer és mondjuk a hónap végén a gyerek megérti azt, amit az elején nem értett, és egy jó dolgot is ír belőle, akkor már magabiztos, és próbálja ő elmagyarázni az anyagot a társainak. Amikor pedig megkérdezik, hogy te ezt honnan tudod, akkor elmondja, hogy János bácsitól vagy Andi nénitől, és ezután már a többiek kezdenek érdeklődni, hogyan lehetne bekerülni a csoportba.

B. J.: A Covidnak is volt hatása erre. Tavaly volt négy nyolcadikosunk. Hárommal tudtam úgy tartani a kapcsolatot telefonon, interneten, hogy nem volt vele probléma, a negyedik lányka viszont egy családi haláleset miatt zárkózottabb lett, így nála csak a személyes kapcsolattartás működött. Van, hogy az egész családban csak egyetlen mobiltelefon van, és ki kell menni személyesen, hogy elérjük a gyereket. Az egyik ilyen esetben a szülők épp válófélben voltak, és ebben a helyzetben újra fel kellett venni a kapcsolatot a gyerekekkel. Tehát vannak nehéz időszakok. Az iskolának, a szülőnek és a mentornak is segíteni kell a tanulót, hogy bent maradjon a programban, de a gyerekeknek is akarni kell.

B. Jné.: Ha a szülő nem noszogatja a gyereket, akkor az a láb már billeg és nem biztos, hogy a gyerek a jó irányba lép. Még nem fogják fel igazán ötödik, hatodik, de még hetedik osztályban sem, hogy a tanulás mennyire fontos. Nekünk ezt kell erősítenünk bennük, hogy igenis tanulni kell. Az egy kitörési esély, hogy ne rongyot vágjon, mint az anyja vagy az apja. Hogyha tanul, akkor el tud helyezkedni már egy gyárban. Látom rajtuk, hogy az első év után azért észreveszik, hogy

mennyivel másabb volt ez a tanév, mennyivel könnyebb volt, mint az, amikor teljesen egyedül voltak. Nagyon fontos nekik a megerősítés, az önbizalom erősítése. Pont abból kifolyólag, hogy a szülők sem olyan magas iskolai végzettségűek, nem úgy veszik az akadályokat ilyen szempontból.

P. B.: Beszéltetek a gyerekekről, a szülőkről. Az iskolai hogyan kapcsolódik a mentorálási folyamathoz?

B. J.: Az iskolával szoros kapcsolatunk van. Kovács Csillával, az igazgatóhelyettessel tartjuk a kapcsolatot, de Antalné Varga Katalinnal, az igazgatóval válogattuk össze a gyerekeket, amikor bekerültek a programba. Az osztályfőnökökkel is nagyon jó a kapcsolatunk. Kivételes helyzetben vagyunk itt. A nyolcadikos osztályfőnök férje az osztálytársam volt a főiskolán Egerben történelem szakon, Kovács Csillával pedig régebről ismerjük egymást. Tehát nem kellett nekik külön bemutatkozni és bizonyítani, hogy ki vagyok és hogy jó az, amit szeretnék csinálni, hanem eleve pozitívan fogadtak. Egy a cél.

B. Jné.: Az osztályfőnökökkel próbáljuk havi szinten tartani a kapcsolatot, hiszen nekünk is számít, hogy milyen visszajelzés érkezik a gyerekekről. Olyan is van, hogy a tanulószobáról mi hozzuk el a gyerekeket a foglalkozásra, és ilyenkor is tudunk beszélni egy-egy osztályfőnökkel.

P. B.: Vannak az osztályfőnökök mellett más olyan szakemberek is, akik segítik a munkátokat?

B. Jné.: A Gyerekesély Program alkalmaz szociális munkást, szociálpedagógust. Ők szoktak lejárni. Volt itt pszichológus, logopédus is.

B. J.: Használtuk is ezt a lehetőséget.

B. Jné.: Nagyon jól jött, főleg az elején. Nagyon sok gyereknél láttuk azt, hogy valami gond van.

B. J.: Mikor volt egy haláleset, ami egy gyereket is érintett, akkor be kellett segítenie egy pszichológusnak is. Itt Endrefalván Jelenlét-ház is működik, ami jó, mert ott meg tudjuk tartani a foglalkozásokat, félre lehet vonulni egy külön helyiségbe. Egyébként nagyon jó maga a közösség is, és össze tudunk dolgozni.

B. Jné.: Vannak közös programjaink. Volt főzőverseny, Mikulás est, karácsonyi buli és farsangoltunk is.

P. B.: *Hogyan viszonyulnak a helyi szakemberek vagy a település lakói ehhez a programhoz? Milyen visszhangja van?*

B. Jné.: Volt, hogy az unokáit nevelő nagymama jött a gyerekek miatt.

B. J.: Hallott róla, hogy van ez a program és megkeresett. És nem az első nagymama volt, mert mást is úgy vettük be a programba, hogy a nagymama „lobbizott”.

B. Jné.: Nincsen semmiféle ellenállás a programmal szemben. Kérik, hogy szóljunk, ha felszabadul egy hely a csoportban.

P. B.: *Ezek szerint jó híre van a programnak. Mit gondoltok, milyen eredményeket tudatok elérni eddig?*

B. J.: Most hárman közgazdaságiba, a Tánacsicsba mentek középiskolába. Egy gyerek pedig az Arany János Tehetségfondozó Programba került be a Balassiba.

B. Jné.: Balassagyarmaton a Balassi egy nagyon kemény iskola. Nehéz oda bekerülni.

B. J.: Az ötödik egészségügyibe ment. Tavaly egy gyerek a Balassiba ment az Arany János-programba, egy fodrásznak tanul, kettő pedig a Mikszáthba került be.

B. Jné.: És mindenki érettségig adó képzésre ment.

B. J.: Ez eredmény. Ugyanakkor nem miattunk kerültek ők be. De ha nem foglalkozunk velük, akkor lehet, hogy máshogy döntenek és szakiskolába mennek. Az egyikük biztos nem tanult volna tovább, mert ott még az apát is meg kellett győzni, hogy engedje a gyereket.

B. Jné.: Nekünk az is sikerélmény, ha a korábban bukásra álló vagy épp csak átcsusszanó gyereknél év végén már nem fenyeget a bukás. Lehet, hogy a gyerek kettes lesz, de nem az a célunk, hogy kitűnő tanulót neveljünk belőle, hanem az, hogy a tudását gyarapítsuk és kihozzuk belőle azt, amire képes. Számunkra nagyon nagy eredmény az is, ha az a gyerek, aki nyolcadik év elején még azt mondta, hogy szakmát akar tanulni, félévkor már úgy volt vele, hogy mivel jobbak lettek a jegyei, megpróbálta a technikumot. És sikerült is neki, felvették.

B. J.: Volt olyan, aki azt mondta, hogy jó, jelentkezek oda, és megkérdezte, hogy itt leszünk-e jövőre is, visszajöhet-e. Bejött aztán a mentorálásra, ahol megölelt, beszélgettünk. Nem is azt emelném

ki eredményként vele kapcsolatban, hogy most ő jobban tanul, nem tanul jobban, hanem hogy sokkal jobban érzi magát. Komfortosabban. Tudja, hogy kicsoda és merre tart.

P. B.: *Felsoroltátok az eredményeket. Ezeken túl mi volt számotokra eddig a legnagyobb sikerélmény a mentorálás során?*

B. Jné.: Mindenképpen az, hogy bent maradnak a programban a gyerekek. Az siker. Az, hogy az iskolában jobban teljesítenek vagy legalább megmaradnak azon a szinten. Az is sikerélményt ad, hogy a szülő támogat minket, hogy az iskola maximálisan mellettünk áll, hogy a jelenlét-házasp kollégák tényleg bármiben segítenek.

B. J.: A gyerek sikere a mi sikerünk.

P. B.: *Mit gondoltok, a projekt lezárulása után is lesz lehetőség folytatni a mentorálást?*

B. J.: Ha a pályázatnak vége, nem tudom, hogy lesz-e folytatása a programnak. Igény van rá.

B. Jné.: A gyerekek igénylik, hogy folytassuk és továbbra is támogassuk őket.

B. J.: Az biztos, hogy ha nem is ilyen rendszerességgel, de ki fogunk járni akkor is, ha vége lesz a programnak. Mert szeretnék ugyanúgy hiteles maradni itt a községben és a gyerekek előtt is.

P. B.: *Remélem, tényleg tudjátok majd folytatni. Köszönöm a beszélgetést!*

„A FEJLESZTÉSEK OTT KEZDŐDNEK, HOGY ÚGY GONDOLJUNK A MÁSIK EMBERRE, AHOGY SAJÁT MAGUNKRA.”

A szikszói Gyerekesély Programban elindított ifjúsági kezdeményezésekről Stelmach Mariann-nal, a járási projekt szakmai vezetőjével és Németh Zoltánnal, a programok megvalósítását koordináló munkatárssal beszélgettünk. A programelem keretében a helyi gyerekek ötleteire, aktív részvételére építve indítanak különféle közösségi akciókat, melyek fókuszában elsősorban a települési környezet szebbé tétele és a szemléletformálás áll.

Az interjút Marozsán Csilla készítette Szikszón 2021. 06. 29-én.

A programelem megvalósításának ideje:

2018. 06. 01. – 2022. 12. 31.

A programelem főbb tevékenységei:

Közösségi akciók szervezése, közösségfejlesztés

A bevont gyerekek száma:

Több mint 100 fő

Az elért települések:

Alsóvadász, Felsővadász, Gadna, Halmaj, Homrogd, Kázmárk, Kiskinizs, Kupa, Selyeb, Szentistvánbaksa, Szikszó

Marozsán Csilla: *Mariann, indítsunk azzal, hogy röviden hogyan foglalnád össze az „ifjúsági kezdeményezések” programelemeteket!*

Stelmach Mariann: Az ifjúsági kezdeményezés tervlapunkról annyit kell tudni, hogy több résztevékenységből áll. Ennek a komplex tevékenységnek része az ifjúsági kiskezdeményezés, van benne két művészeti foglalkozás: egy művészeti- és egy fotóműhely. Része még a mobil ifjúsági foglalkozás, ami egy előre meghatározott kisebb programsorozatot jelent, vannak tapasztalati tanuláson és élménypedagógián alapuló programok is és e-sport-foglalkozás. Ezeknek egy kis eleme az ifjúsági kezdeményezés, amit helybe viszünk a településekre, és ott a gyerekeséggel együtt dolgozzuk ki a részleteket, a programokat. Maga ez a résztevékenység a fiataloknak a közösségi életbe való bekapcsolódásáról szól, arról, hogy bevonjuk őket és megismertessük velük, hogy a hétköznapiakban ők maguk mit tudnak tenni a közösségért. Emellett az is cél, hogy egy jó kis csapat alakuljon ki az egyes településeken. Ezt nagyrészt Irénke szervezi meg és részt is vesz a programokon.

M. Cs.: *Tehát ő a kulcsembert ebben a folyamatban.*

S. M.: Igen, ennek a programelemnek az a szépsége, hogy nem én mondom meg az íróasztal mögül, hogy mit csináljanak, hanem Irénke jön hozzám, hogy van egy ilyen ötlet, meg tudjuk-e valósítani, be tudjuk-e tenni a programba, érték-e ez számunkra. Alulról jövő ötletek valósulnak meg, olyanok, amikre nekik ott helyben valóban szükségük van, nem pedig előre megírt dolgok. Ami őket érdekli, abból építkezünk fölfelé, és nem fordítva – szerintem ez a lényege az ifjúsági kezdeményezésnek.

M. Cs.: *Hogyan születnek meg az egyes kezdeményezések?*

S. M.: Próbálunk minden településre eljutni és megszólítani a gyerekeket. Az ő ötleteik, a helyi igények alapján indítjuk el a tevékenységet. Néha kicsi iránymutatást is kell adnunk, mert nem mindig vannak saját ötleteik, de alapvetően ők találják ki, hogy mit lehetne tenni, hogyan lehetne valamilyen értéket létrehozni a közösség érdekében egymással együttműködve, összefogva. Amit létrehoznak, azt persze gondozni is kell, például, ha fa- vagy virágültetésről van szó, és ezt is meg lehet tanítani nekik.

M. Cs.: *Melyik településeken indítjátok el az ifjúsági kezdeményezéseket?*

Németh Zoltánné: Több településünk van felfele, egészen Gagybátorral bezárólag. Hozzánk tartozik Gagyvendégi, Felsővadász, Monaj, Kupa, Selyeb, Nyésta, Gadna, Abaújszolnok és Abaújlak. Abaújlakon nagyon kevés a gyerek, beszéltem is a polgármester úrral, hogy őket majd más módon vonjuk be a programba. Akkor ott van még Homrogd meg Alsóvadász és maga Szikszó is.

M. Cs.: *Tehát ahol van elég gyerek és nyitottak, ott megjelentek?*

N. Z.: Igen.

M. Cs.: *Irénke, mikor kezdted el ezt csinálni? Volt valamilyen előzménye ezeknek a programoknak?*

N. Z.: 2019-ben kerültem a programba, és mély víz volt nekem, mert ide kerültem 2019. májusában, és a következő hónapban már programot szerveztem. Volt egy mentorhölgy, de ezen a területen nem volt programszervező, csak egy koordinátor, ő pedig szeretett volna egy kollégát, aki lefedi ezeket a településeket. Ez lettem én.

M. Cs.: *Hogyan fogalmaznád meg, mi a célja annak, amit te csinálsz?*

N. Z.: A cigány embereknél a közösségépítés meg a közösségi munka

gyerekipőben jár, sőt papucsnak sem lehet nevezni, mert annyira nincs értéke a közösségi munkának. Mit mond a felnőtt ember, mikor felajánlják neki, hogy csináljanak valamit, ami nem az övé, nem az enyévé, hanem a miénk, közös? Azt mondja, hogy minek az. Ha olyan polgármester kerül egy kisebb településre cigány emberként, aki tenni akar valamit, akkor rettenetes nagy akadályokba ütközik a felnőttéknél. A gyerekeknél egyfajta szemléletváltásra van szükség ahhoz, hogy ezek a programok úgy érhék el a céljukat, hogy később kifejlődjön belőlük egy csoport, vagy kialakuljon egy közeg, aminek a közösségi munka már értékes lesz.

Nekem személy szerint az a célom, hogy kialakuljon az a szemlélet, hogy ha megcsinálunk valamit, ami közös, akkor azt értéknek tekintsék, gondozzák, ne szakadjon meg a folyamat, mert ez a szemlélet itt sajnos valamikor megszűnt. A selyebi gyerekekkel volt most egy ötnapos program az iskolán belül, és az utolsó napon be kellett mutatniuk a településüket. Megmutatták nekem a gyerekek a települést, nagy kedvvel csinálták, de a nap végére mégis elkeseredtem, mert ahogy végigmentünk a falun, minden kapuhoz benyúltak és letörtek valamit. Mondtam nekik, hogy a növényeket azért ültetik a nénik meg a bácsik, hogy szép legyen, és ha gyümölcs kell, biztos adnak nekik, nem szabad leszedni őket. Ilyen kicsi dolgokat próbálunk elültetni bennük.

M. Cs.: *Hogyan kezdesz hozzá ehhez a munkához, amikor elmész egy településre?*

N. Z.: Szétnézek a településen, találkozok a gyerekekkel, megkérdezem mit csinálnak, hogy vannak, hányadikba járnak. Mindenhol ismerem valakit, felnőttet, gyereket, a többi ebből nő ki. Ott van például Kupa, amit imádok. Úgy hívom, hogy álmos kis falu. Kupán kevés az ember, kevés a gyerek, de nincs egy közösségi hely sem, ahol összegyűlhetnének, mindenki csak úgy hazajár. És akkor az embernek eszébe jut, hogy kellene ide valami, ahol együtt tudnak lenni az emberek. Így ott épült egy szalonnasütő. Egy-két nap alatt kitaláljuk, hogy adott helyen mit lehetne csinálni. Látod, itt Abaújszolnokon rögtön adta magát a dolog egy-két kérdés után, hogy mit lehet, mindenre fogékonyak, hiszen nem sok minden áll a gyerek rendelkezésére.

M. Cs.: *Az iskolákban vagy a közösségi terekben keresed meg a gyerekeket?*

N. Z.: A falu mozgékony, ott mindig van valaki az utcán, a boltnál, a buszmegállóknál, és lehet találkozni a gyerekekkel. De valamikor elmegyek a polgármesteri hivatalba is, ha olyan a kapcsolatunk. Általában az szokott történni, hogy megbeszélünk egy időpontot a faluve-

zetővel, a gyerekekkel, és ott megkérdezzük, hogy szerintük ez vagy az a dolog jó lenne-e a faluban, de ők is hoznak ötleteket. Az egyik gyerek például azt mondta Monajon, hogy náluk rendbe kellene hozni a játszóteret, egy szülő is jelentkezett, hogy lekaszálja a területet, hogy lehessen ott dolgozni, festeni. Valamikor nekem kell adni egy kis löketet, hogy például Homrodon tegyük rendbe a hősök sírját, mert körülötte olyan kopár minden, így oda tujákat ültettünk. De a gyerekek mindig fontos szereplői az eseményeknek, ez róluk szól, és csak olyat csinálunk, ami tetszik nekik vagy amit ők kérnek.

M. Cs.: *Mennyire jellemző, hogy a szülők is bekapcsolódnak a tevékenységekbe?*

N. Z.: Nagyon gyakori. A korcsoport, akivel dolgozunk a 10 és 30 év közöttieké, ebbe a fiatal szülő ugyanúgy belefér, mint a gyereke. Az a legjobb, ha a szülő is eljön, és látja, hogy mi történik. Akkor a szülő tudja terelni a gyereket, hogy ezt így, azt nem úgy, na, ez már szép lesz, és ha egy felnőtt mondja neki, akkor a gyerek másképp fog a dologhoz. És a szülők esküszöm néha jobban élvezik az ilyen alkalmakat, mint a gyerekek, mert ők már megértik, hogy milyen jó dolog ez.

Van olyan visszatérő szülőm, aki Homrodon szinte minden programnál ott volt. Ikrei vannak, fiúk, nagyon szerettek jönni. Ezek magyar gyerekek. Homrodon azért kell nagyon összedolgozni, mert ott vegyes a csapat. Sajnos vannak olyan települések – és ezt nem lehet szőnyeg alá söpörni –, ahol, ha elmegy a magyar gyerek, vagy elmegy a cigány gyerek, akkor a másik nem jön. A szülő azt mondja, hogy ez cigány program, pedig ezek az alkalmak a falunak szólnak, és szoktam mondani előre, hogy nézzétek, ez nem úgy működik, hogy csak magyar vagy csak cigány gyerek jöhet el. Nem, ez a program a falunak szól. Mert nemcsak egy gyerek lehet hátrányos helyzetű, hanem maga a település is. Vannak aztán olyan falvak, ahol családok állnak szemben egymással, és azt mondják, ha az ő gyereke elment, akkor az enyém nem fog.

M. Cs.: *Volt olyan is, hogy ez a szembenállás enyhült a programok hatására?*

N. Z.: Persze. Van olyan gyerek, aki a másiknak azt mondta, hogy „Te miért jöttél ide? Megmondtam már neked, hogy ha mi vagyunk valahol, akkor te nem jöhetsz ide!”. És akkor mondtam nekik, hogy „Figyeljétek, annak, hogy a ti családjaitok nincsenek jóban egymással, nem szabad ide befolyjni.” Van, hogy acsarkodnak egymásra, de meg kell próbálnunk enyhíteni ezeket a konfliktusokat, hogy lássák, milyen jó a közös munka. Szoktam mondani, hogy az az óvodaajtó, amit

lefestettünk Gadnán, akkor is szép, amikor a te anyukád viszi oda a testvéredet, meg akkor is, amikor a másik anyukája megy oda a másik gyerek testvérel. Így kell bánni az emberekkel, hogy elvegyüljenek.

M. Cs.: *Vannak még olyan helyiek vagy nem helyiek, akikkel aktívan együttműködsz?*

N. Z.: Homrodon a közösségi házat vezető hölgyel szinte már baráti a kapcsolatunk. Ha neki azt mondom, hogy vasárnap éjszaka tizenkettőtől nyitva kell lenned, akkor azt mondja, hogy jó, főzök egy csomó kávé. Ilyen kapcsolatok vannak. Vagy ha azt mondom, hogy polgármester úr, figyelj, a közösségi háznak ez a része egy hétig le lenne foglalva, akkor azt válaszolná, beszéljétek meg, hogy milyen programok vannak még, és jöhettek éjjel-nappal. Ezek nagyon jó kapcsolatok. Kupán ott van az ügyintéző, Zsuzsika, egy idős magyar asszony. Ha a kupai adminisztrációt csinálom, és valamilyen adat lemaradt, akkor őt hívom, aki addig fog kutatni, amíg azt az információt be nem tudja nekem mondani a telefonba. Vagy ott van Selyeben az igazgató, bármit, amire szükségünk lehet, azt megkapom tőle. Mindenütt vannak jó emberek. Rossz ember is van, de szerintem azért sikerül össetalálkoznunk a jó emberekkel.

M. Cs.: *Mi mindent tudtatok eddig megvalósítani a különböző településeken a gyerekekkel?*

N. Z.: Homrodon 2019-ben felújítottuk a kopjafákat és a faszobrot a közösségi háznál, ugyanebben az évben megújítottuk a turista útvonalat Kupán. A múzeumi és túrapihenőhely rendbetétele is kupai program volt. Homrodon a hősök sírjánál fát ültettünk, lefestettük a templomajtót, a karzat és a kápolna ajtaját, Kupán szalonnasütőt építettünk, Felsővadászon az óvodaudvaron sövényt telepítettünk. Lefestettük Gadnán az óvoda ajtaját, ablakát. Selyeben egy kisebb programsorozatot szerveztünk most a gyerekeknek, volt vitaminnap, virágos nap, mozgós nap és alkotónap is, ahol kézműveskedhettek.

M. Cs.: *Szokatok visszajelzéseket kapni a helyiektől a kezdeményezésekkel kapcsolatban?*

N. Z.: Mikor Homrodon rendbe tettük a nagytemplom vasajtóját, a karzat feljáróját és a kápolna ajtaját, az csodaszép lett. Ne tudd meg, hogy mennyien megköszönték a templomba járó emberek közül. Akkor tapasztaltam meg igazándiból azt, hogy ott kinyílt a közösség felénk. Elfoglaltságomban nem tudtam, hogy Homrodon mikor van a búcsú, és csak akkor szembesültem vele, mikor a templomban dolgozó hölgy megköszönte, hogy pont a búcsú előtt lesz rendbe téve

a templom. Tudtam, hogy sok embernek fontos ez a hely, de kicsit szíven ütött, hogy mennyien megállítottak, és megköszönték a munkát nekem és a gyerekeknek is.

M. Cs.: *Mit gondolsz, lesz folytatása az elkezdett munkának?*

N. Z.: Mindenképp kellene folytatás, folyamatos programokra lenne szükség ott, ahol erre van igény, mert a falu így tudna bekapcsolódni a körforgásba, hogy ne menjenek el onnan, hogy a gyerekek jó legyen az iskola, az oktatás is fejlődjön, mert valamikor megütköznek azon, hogy a fejlesztés ott kezdődik, hogy a gyerek zsebkendőt használ, hogy szalvétát adsz neki, és úgy adsz neki enni. Apróságok, de itt kezdődnek az emberi dolgok és a fejlesztés is, hogy ő is a zsebkendőbe törli az orrát, ő is használ szalvétát az evéshez. Kell a logopédus, kell a gyógytornász, meg kell nézetni a szemüket, egy csomó minden kell, de ahhoz, hogy ezek a dolgok összeálljanak, ilyen kis apró dolgokkal kell kezdeni. Erről sokat lehetne vitatkozni és beszélni is, sok oldala van a dolognak, de a fejlesztések ott kezdődnek, hogy úgy gondoljunk a másik emberre, ahogy saját magunkra. Én is szeretek leülni egy asztalhoz jót enni, jót inni, de az a másíknak is ugyanúgy jár, csak nem mindig valósul meg.

M. Cs.: *Gondolom, vannak terveitek a jövőre nézve.*

N. Z.: Jó lenne, ha a következő pályázatban folytatni lehetne ezeket a programokat. Felújítottuk kicsit a játszóteret Monajon, de ott még vannak olyan dolgok, amit nekik pótolni kellene. Egy faülökét szerettünk volna, ahová a szülő leülhet egy kicsit, mikor a gyerek játszik, mert most csak az árokpartra lehet leülni. Ezt szerettük volna megcsinálni, de jött a vírus, ami nagyon megakasztott minket, úgyhogy ezeket a teendőket most újra kellene tárgyalni. Remélem, hogy lesz még folytatás, a monajiak is nagyon várják, hogy a játszóteret tovább szépítsük.

M. Cs.: *Ha vége van a programnak és nem indul másik, akkor szerinted mi marad meg mindabból, amit létrehoztatok?*

N. Z.: Csak az, ami eddig megvalósult – ha gondozzák őket, mert például a kopjafát újra le kell festeni, lakkozni, meg műfával kipótolni egy idő után. Az elültetett növényeket meg kell locsolni, körbe kell kaszálni, meg a szalonnasütőre is rá kell nézni.

M. Cs.: *Mit gondolsz, meg fogják ezt tenni az emberek, ha nem vagy ott?*

N. Z.: Valahol van felelős ember, aki azt fogja mondani, hogy ezeket

a dolgokat, amiket megkaptunk, azokat igenis gondozni kell. Azt merem mondani, hogy a legtöbb helyen a polgármester nem fogja eldobni, szétúratni, kivágnai a dolgokat, mert azok már ott vannak és értékek. Ő is értéknek tartja, én is értéknek tartom, így szerintem annak az utógondozása adott, mert ránéznek, locsolják. Néhanapján én is visszajárogatok, például egyszer megnéztem, hogy jól vannak-e a fák. Kettő elpusztult, a többi megmaradt, ez jó arány. A felsővadászi sövénynél is egy vagy kettő elpusztult, a többi gyönyörű, locsolják. Vagy Monajon többször festettünk a játszóteren, maradt egy kis festék, és az egyik szülő mondta, hogy ő majd még felvisz rá egy réteget, ha megszáradt. Egy kicsit bizonytalan az ember, hogy úgy lesz-e vagy nem, de úgy volt, lefestette. Ez azért valamennyire visszaigazolás számunkra, és ő például egy sokgyerekes cigány ember, aki azt mondta, hogy festés előtt lekaszálja a területet, és lekaszált, majd megígérte, hogy utólag lefesti és lefestette. Neki is vannak kisgyerekei, és látod ezek szerint valahol csak összeérünk.

M. Cs.: *Nagyon köszönöm, hogy mindezt elmondátatok.*

„EGY TELJES NÁSZNÉPET FELÖLTÖZTETTEM, MENYASSZONYT, VÖLEGÉNYT.”

55

A kunhegyesi Gyerekesély Programban a járás valamennyi településén működnek adománypontok. Ezek összegyűjtik a mások számára feleslegessé vált ruhákat, használati tárgyakat és eljuttatják azokat a rászorulókhhoz. Pénzes Tibornéval és Botos Olivérrel a kunhegyesi, illetve a tiszaroffi adománypont munkatársával beszélgettünk a projekten belül végzett tevékenységükről.

Az interjút Sarok Ferenc készítette Kunhegyesen 2021. június 22-én.

A programelem megvalósításának ideje:

2018. 06. 01 – 2023. 03. 29.

A programelem főbb tevékenységei:

Adománygyűjtés, adományok kiosztása, funkcionális újrahasznosítás (maszkvarrás, táskavarrás, ajándék készítés stb.), önkéntesek bevonása

A bevont gyerekek száma:

4640 fő (5 év alatt) hozzávetőlegesen 85%-a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, vagy más ok miatt hátrányos helyzetű

Az elért települések:

Abádszalók, Kunhegyes, Tiszabó, Tiszabura, Tiszagyenda, Tiszaroff, Tomajmonostora

Sarok Ferenc: Az adománypontról beszélgetünk, először mégis azt kérném, hogy meséljétek el, hogyan kerültetek egyáltalán a szociális szférába.

Pénzes Tiborné: Én kungyesi lakos vagyok, hatodik éve dolgozom az itteni adományboltban, korábban bolti eladó voltam. Míg gyese voltam, megszűnt a munkahelyem, munkanélküli lettem, az első hónapban pedig kiközvetítettek ide a családsegítőbe. Ott többféle munkát ajánlottak, mehettem volna irodai munkára, de én az adománypontot választottam, mert ez közel áll a szakmámhoz. Azóta itt vagyok.

Botos Olivér: Másfél évvel ezelőtt csatlakoztam a csapathoz, a tiszaroffi adománypontban dolgozom. Előtte a munkám mellett többször vállaltam hétvégenként gyerekefelügyeletet, besegítettem alapítványoknál, a helyi roma önkormányzatnál. Aztán úgy gondoltam, ha ez az önkénteskedés ennyire bejön, akkor csinálhatnám kicsit szervezettebben is. Így kerültem ide másfél éve.

S. F.: Mit jelent a gyakorlatban egy adománypontnak a működtetése? Úgy

tudom, sokkal többről van szó az adományozásnál.

P. T.: A kunhegyesi adománypont szinte az egyetlen volt a környéken. Már a projekt előtt is működtette az önkormányzat, majd a program keretein belül folytatódott a munka. Fokozatosan fejlődött, mert kezdetben kevés adomány volt, ráadásul sok mindent át kellett alakítani. Akkoriban csak pár zsák ruhát kiöntöttek, és úgy működött, mint egy turkáló. Mindenki vitt, amit talált. Láttam, hogy ez így nem lesz kezelhető, ezért most olyan a raktár, mint egy bolt. Szét van válogatva minden és össze vannak hajtogatva a ruhák.

B. O.: Ha az a kérdés, hogy mi az adománypont, én úgy látom, hogy egy hely, ahol találkoznak az igények és a kínálat, és ezek együtt a helyi közösség érdekeit szolgálják. Ha van otthon kinőtt ruhád, azt behozod, hogy megkaphassa olyan, aki nem tudja megvásárolni. Ehhez viszont kell valaki, aki ezt megszervezi, összeköti az embereket, kimossa a ruhát, megszáritja, összehajtogatja, és ezt az egészet dokumentálja. Mikor bejönnek az emberek, beszélgetünk is velük. Segítséget, tanácsot, információt kérnek különböző ügyekben. Ha én nem is tudok segíteni azonnal, továbbírom a projektben működő szociális információs szolgálatot vezető kolléganőmhöz, aki mindig ott van mellett, és találunk megoldást. Idén elég aktuális volt az oltás, ezért az oltásokkal kapcsolatos regisztrációt is segítettük. Akinek például nem volt e-mail-címe, annak megcsináltuk a regisztrációt. A Covid idején a gyerekeknek az online tanulási időszakban biztosítottuk az internethasználatát, a tanárok által küldött feladatokat nyomtattunk, fénymásoltunk vagy szkenneltük és juttattuk vissza a pedagógusoknak. A nehezen boldoguló gyerekeket korrepetáltuk.

P. T.: Kunhegyesen a nagy számú lakosság miatt az intézményvezető titkárnője és a szocinfős foglalkozott a regisztrációval, ha valakinek ebben kellett segítség. Vagy például, ha csomagot kapnak az államtól és nem tudják kitölteni a meghatalmazást, mert nem tudnak írni, akkor abban segítünk. Megoldjuk ezt is. Ami még fontos, hogy ez egy olyan hely, ahol nemcsak kézzel fogható dolgokat kaphatsz, hanem elmondhatod azt is, hogy mik a bajaid, és lehet, hogy helyben máris fogsz kapni valamilyen segítséget. És egy-két jó szó is mindig belefér.

S. F.: *A járás mely településein működik még adománypont?*

P. T.: A járás mind a hét településén van adománypont, de van, ahol kevesebb az adomány. Mivel Kunhegyesen sok van, támogatunk más településeket. Tiszabőre, Tiszaburára mindig viszünk, mert ott sok a gyerek, gyakran egymás ruháját hordják. Több éven keresztül személyesen én mentem Budapestre, hoztam nekik egy nagy busznyi ruhát,

amit mind Tiszabura kapott meg, hogy szét lehessen osztani. Vannak összeköttetésem, és így kaptunk nagyobb mennyiségű adományt. Hála a jó Istennek, Kunhegyesre nem kell, mert itt a lakosság ismer, és ha valamire szükségem van, akkor körbe tudom Kunhegyest telefonálni, és azonnal hozzák az adománypontba.

A többi településre szoktunk vinni babaruhát, mert a kisbabát csak úgy engedik haza a kórházból, ha van ruhája. Összekészítünk mindent, ami kell: van babakocsi, kiságy, járóka. Ha nem tudják elvinni, akkor szerzünk kocsit, elvitetjük nekik, ne ezen múljon, hogy a kisbaba nem tud hazakerülni a családba.

S. F.: *Ezek szerint sokféle igényre reagál az adománypont.*

P. T.: Igen, sok ember megfordul itt. Van, aki kórházba megy, kell neki köntös, pizsama, papucs. Hát hova menjen hirtelen? Csak ide jön az adománypontba. Kapcsolatom van a Kátaai Gábor Kórházzal is, a csecsemő- és újszülöttsztyállyal. Minden évben kétszer jó minőségű babaruhát kértek, mivel a kórháznak nagyon szétmosott ruhái voltak, és fáztak a kisbabák. A mentőállomás dolgozóinak segítségével tudtam eljuttatni hozzájuk a ruhákat. Az ápolási osztállyal is kapcsolatban vagyok, onnan is felhívnak, ha a betegnek nincsen ruhája, megmondják, hogy milyen és mekkora darabokra lenne szükség, a dolgozók pedig elviszik neki. A kórházi dolgozóknak kevés fehér ruhájuk van, nem győzik váltani, ugyebár etetnek, fürdetnek, pelenkáznak. Nekik is gyűjtöm a megfelelő ruhákat, telefonálok, és azokat is elviszik a kórházba.

S. F.: *Kunhegyesen indult el először ez a szolgáltatás. Hogyan jött az ötlet, hogy a járás többi településén is szükség lenne ilyenre?*

P. T.: Szerintem azért került be a projektbe, mert látták, hogy Kunhegyesen ez működik, van egy ilyen hely. Mikor a tervezésnél beszélgettek, voltak is itt, és megnézték az adománypontot, ami megtetszett nekik. Utána az összes többi településen is kialakították ezeket. Mivel elég szegény a lakosság, sokszor azért nem mentek a gyerekek iskolába, mert nem volt cipőjük, táskájuk, ruhájuk. Gyakori, hogy öt-hat vagy nyolc gyerek is van, akiknek nem tudnak ruhát vásárolni, ezért támogatni kell őket.

S. F.: *Mennyire volt nehéz a többi településen kialakítani az adománypontokat?*

P. T.: Úgy hallottuk, hogy nem volt könnyű beindítani. Nem volt adomány helyben, nem volt személyes ismeretségük az ott dolgozóknak, és azt sem tudták, hogyan osszák ki az adományt. Azt hitték, hogy

azonnal meg kell szabadulni tőle. Oda ki kellett volna menni, és meg kellett volna mutatni, hogyan kell ezt csinálni.

B. O.: Szerintem is oktatással kellett volna indítani. Én másfél évvel a program indulása után kerültem ide, és azt gondoltam, hogy itt van egy kész rendszer. Beletelt egy-két hónapomba, mire rájöttem, hogy a kiplakátolás nem elég ahhoz, hogy megismerjék a szolgáltatást, és hogy az emberekkel beszélgetve sokkal többre jutok. Amíg nem mentem ki és nem tudtam embereket megszólítani, addig nagyon kevés adomány jött be, és a határfok sem volt jó.

S. F.: *Kik vesznek részt az adománypontok működtetésében?*

B. O.: Mindegyik helyen van egy szerződött ember, ők azok, akik nap mint nap helytállnak azért, hogy ez a dolog működőképes legyen. Ők tartják a kapcsolatot a lakossággal, az önkormányzatokkal. A civil szervezetek is sokat tudnak segíteni, van nálunk is egy Tiszaroffi Civil Kör nevű csoportosulás, akik segítenek pl. abban, hogy én el tudjak hozni egy ágyat az egyik idős nénitől a másikig. Az önkormányzat ad embereket, ha kérek, mert mondjuk tudnék valamit szervezni, de kell hozzá autó és pár kéz, aki segít a pakolásban. Igazából ez egyfajta szervezőmunka, mert nem úgy néz ki, hogy én beülök, és várom, hogy behozzon valaki valamit, hanem én megyek utána. Többször van úgy, hogy én viszek ki házhoz adományt, felteszem a kis biciklimre, és kibiciklizem vele. Épp nem rég történt, hogy egy idős néni behozott daganatos betegeknek való joghurtitalt, mert neki nem volt rá szüksége. Mivel sokat beszélgetek az ügyfelekkel, rögtön tudtam, hogy kinek lehetne odaadni, mert épp beteg, és ki is vittem neki.

S. F.: *Hogyan fogadták ezt a szolgáltatást azok, akiket el akartatok érni vele?*

B. O.: Jól fogadták. Emlékszem, mikor nyolc-tíz évvel ezelőtt önkéntesként dolgoztam egy hasonló helyen, akkor ott nem volt megszervezve semmi, nem tudták az emberek, hogy mit és mikor lehet vinni, itt viszont már az első pár napban láttam, hogy kinek mit tudok adni és hogyan. Amikor látom, hogy az illető gyerekén az a ruha van, amit én adtam neki, az nagyon jó érzés, és neki is jó, hiszen teljesen újszerű dolgokat kap tőlünk, nem elhasznált, leharcolt darabokat.

S. F.: *Hogyan lehet megszólítani ezeket az embereket?*

P. T.: Az önérzetes emberrel nagyon nehéz bánni, mert ő szégyelli. Rászorul, de szégyelli, nem jön be. Erre azt találtam ki, hogy ő ne akkor jöjjön, mikor a többiek, mert itt Kunhegyesen az egy bevált

módszer, hogy kedden turkálószerűen működik az adományozás. Ki van rakva minden, és abból lehet válogatni. Az önérzetes ember nem jön el kedden és más napon sem, ezért, ha az utcán találkozok vele, akkor megszólítom, vagy megkérdem a szocinfőst, hogy milyen körülmények között él az illető, és felveszem vele a kapcsolatot. Utána elmegyek hozzá, és meggyőzőm, hogy olyan napon jöjjön be, amikor más nincs ott, és így talán szívesen el is viszi, amit kap. Volt olyan is, aki már sírdogált, hogy ő annyira szégyelli. Nem kell szégyellni, mert ami itt történik, arról csak én tudok meg ő. Nincs ráírva semmilyen adományra, hogy ez innen származott.

S. F.: *Tehát más is segít megtalálni azokat, akiknek adományra lenne szükségük.*

P. T.: A projektben dolgozó családi mentor jár ki a családokhoz, ő látja a körülményeket. Ha szól, hogy egy gyereknek szabadidőruha, cipő vagy kabát kellene, akkor keresek neki. Ha valaki kér valamit, azt felírom, és megkeresem, mert lent a raktárban van legalább három-négy száz zsák ruha. A felső raktárban csak azok vannak mindenképp, amiből hirtelen kell adni, mert vannak krízis helyzetek. Például múltkor temetéshez kellett az elhunytak ruha, de esküvőre is vittek már ruhát. Egy teljes násznépet felöltöztettem, menyasszonyt, vőlegényt, és utána hozták a fotót, hogy „Erzsike néni, így néztünk ki.” Aztán persze a gyerekeknek is kell az ünneplőruha az óvodába, az iskolába, évfőzőra, évfőzőóra, ezért ezeket is félre szoktam tenni. Most lett vége az iskolának, de én már gyűjtöm a táskákat, tolltartókat, ceruzákat, tankönyveket. Ennek az adományhelynek örökmozgó a tevékenysége, mert mindig előre kell gondolkodni.

B. O.: Nálunk ugyanez a helyzet.

S. F.: *Mennyi adományt lehet elvinni egyszerre?*

P. T.: Bármennyit, hála Istennek. Rengeteg adományom van. Ahol nyolc-tíz gyerek van, ott kell három-négy garnitúra ruha egy-egy gyereknek, hogy tudják mosni, cserélni, és mehessenek óvodába, iskolába. Nincs korlátozva a mennyiség.

S. F.: *Mit gondoltok, azokat sikerül elérni, akiket tényleg szerettetek volna, és akiknek valóban szükségük van rá?*

P. T.: Én úgy látom, hogy nagyrészt azokat. Vannak rafinált emberek is, akik bejönnek válogatni, mert márkás ruhákat is szoktak behozni, és utána megpróbálják eladni. Egyszer láttam, hogy valaki a Facebookon árult egy kabátot, amit innen vitt el, ezért ki is lett tiltva, nem jöhetett

többet. Amit a lakosság ad jó szándékkal, hogy tovább tudjuk adni annak, akinek nincs, azt nem lehet eladni. Ki is van írva az ajtónál, hogy eladásra nem lehet ruhát elvinni.

S. F.: *Mi a tapasztalatotok, hogyan viszonyulnak az adományponthoz a helyi lakosok és a helyi szakemberek?*

B. O.: Mi már szerintem ott tartunk, hogy mindenki tudja, hogy ott vagyunk, hogy miket hozhatnak be és mikor. A helyi önkormányzatok, a családsegítők, a civil szervezetek mind ismernek minket, tudják, hogy milyen lehetőségeket nyújtunk. Nem kis munka volt, hogy ezt elérjük. Jó példát kellett mutatnunk, ami bizonyította számukra, hogy tényleg azoknak adományozunk, akik rászorulók, akiknek szükségük van arra.

P. T.: Én szerencsésebb vagyok, mert itt élek, mindenki ismer, ezért bátrabban jönnek. Az iskolákkal, óvodákkal is kapcsolatban vagyok. Mikor íróasztalokat kaptam, kitaláltam, hogy fölhívom az igazgatót, aki az osztálytársam volt, és felajánlom azokat olyan jó tanuló gyerekeknek, akiknek nem tudnak asztalt venni. Így csinálom évek óta, és nagyon hálásak érte a családok.

S. F.: *Többször említettétek az adománypontba járókat. Szerintetek hozott valamilyen pozitív irányú változást számukra az, hogy működik ez a szolgáltatás?*

P. T.: Igen, hiszen el tud járni a gyereke az óvodába, iskolába.

B. O.: Így van.

P. T.: Jár óvodába, iskolába, és nekünk ez volt a legfontosabb. Ha a szocinfős megtudja, hogy a gyereknek nincs ruhája, cipője vagy táskája, akkor ideküldi hozzám vagy az iskola szól, és kap mindent, aztán lehet menni, mert neki az a dolga. Próbáljuk meggyőzni őket, hogy jöjjenek, hisz elmondhatják, hogy mit szeretnének, mire volna szükség, és adunk. Mutatok nekik többféle ruhadarabot, amiből választhatnak, és még pluszban is hozok ki nekik. Ezt a kedvességet nem felejtik el, és ha újra problémájuk van, akkor már bátrabban jönnek be. Tudod, itt nagyon fontos, hogy hogyan kezeled őket. Ha csak így félvállról, oszt ez van, akkor nem jön többet, nem nyitja ki az ajtót.

S. F.: *Hamarosan zárul a Gyerekesély Program. Mi lesz szerintetek az adománypontokkal?*

P. T.: Biztos, hogy a kunhegyesi adománypont megmarad a zárás után is, akármi történik, mert ez eredetileg önkormányzati hely volt.

B. O.: Én igazából csak arra tudok válaszolni, hogy nálunk mi lesz. Én 99,9%-ban biztos vagyok abban, hogy megmarad, hiszen annyira beépült az emberek hétköznapjaiba, hogy erre mindenképpen van igény. Mindkét oldalról, tehát aki kér és aki ad, az mindenképpen fontosnak tartja majd ezt a helyet.

S. F.: *Milyen lehetőségek lesznek szerintetek a folytatásra?*

B. O.: Szerintem közmunkával akarják majd működtetni, mint annyi mindent Magyarországon. Ha esetleg mi nem leszünk már itt, akkor ideküldenek egy közmunkást, aki viszi ezt az adománypontot mindenféle képzettség nélkül, csak hogy legyen ott valaki.

P. T.: Igen, féltő, hogy amit felépítettünk idáig, azt lehet, hogy majd egyvalaki szépen leépíti.

S. F.: *És mit lehetne tenni azért, hogy ne építsék le?*

B. O.: Hasonló pályázatok kellenének. Ha lenne még egy ehhez fogható, több évre szóló pályázat, az segítene.

P. T.: Vagy ha lenne ennek a pályázatnak folytatása. Igaz, hogy én a pályázat végével nyugdíjba vonulok, de úgy látom, hogy az adományhelyekre szükség van. Ha a program nem folytatódik, akkor szerintem ez a hely megmarad, de ha esetleg mégsem, akkor talán valaki magánkézbe veszi. Lehet, hogy lesz valakinek egy ilyen ötlete. De erre születni kell, tudni kell, hogyan kezeld az embereket, hogyan gyűjtsd be a dolgokat.

S. F.: *Szerintem ezt jól átbeszéltük. Köszönöm!*

